

**ANUARUL ACADEMIEI
TEOLOGICE „ANDREIANE”**

ACADEMIA TEOLOGICĂ „ANDREIANĂ” ORTODOXĂ
: - : ROMÂNĂ DIN SIBIU : - :

ANUARUL

XXI (III)

1944—1945

PUBLICAT DE
Dr. DUMITRU STĂNILOAE
RECTOR

TIPARUL TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE
SIBIU 1945

Cuprinsul

	Pagina
1. Facerea (comentar)	5
2. Originea și răspândirea sectarismului	257
3. Date școlare	301

Biblioteca Mitropolitană Sibiu

FACEREA

— COMENTAR —

Preot Dr. NICOLAE NEAGA

Cuprinsul

	Pagina
Introducere	7
1. Crearea universului	8
2. Ziua Domnului, Adam și Eva	16
3. Căderea oamenilor. Făgăduința Mântuitorului	21
4. Cain, Avel și neamul lor	28
5. Urmașii lui Adam până la Noe	34
6. Înrairea omenirii	39
7. Pregătiri în vederea potopului	43
8. După potop	46
9. Legământul cu Noe	50
10. Urmașii lui Sem, Ham și Iafet	55
11. Babel	60
12. Chemarea lui Avram	64
13. Avram și Lot	69
14. Biruința lui Avram	72
15. Făgăduința Domnului	77
16. Sara și Agara	80
17. Avram și Sarai își schimbă numele	83
18. Arătarea dela Mamre	87
19. Plata păcatului este moartea: Soarta Sodomei	93
20. Avraam și Abimelec	100
21. Nașterea lui Isaac	103
22. Jertfa lui Isaac	107
23. Moartea și înmormântarea Sarei	112
24. Căsătoria lui Isaac	115
25. Sfârșitul vieții lui Avraam	125
26. Isaac la Gerara și Beerșeba	129
27. Binecuvântarea lui Isaac	134
28. Scara cerească	141
29. Iacob la Laban	144
30. Iacob și copiii săi	149
31. Plecarea lui Iacob	154
32. Lupta dela Peniel	162
33. Întâlnirea fraților Esau și Iacob	166
34. Iacob la Sichen	169
35. Iacob la Betel	173
36. Esau și urmașii săi	177

CUPRINSUL

	Pagina
37. Iosif	182
38. Iuda și copiii săi	187
39. Iosif în Egipt	192
40. Iosif tâlcuește vise	195
41. Înălțarea lui Iosif	198
42. Fiii lui Iacob în Egipt	207
43. A doua călătorie în Egipt	212
44. Ultima ispitire a fraților	217
45. Iosif se face cunoscut fraților	222
46. Plecarea lui Iacob în Egipt. Arătarea cerească	225
47. Iacob în Goșen și înaintea lui Faraon	229
48. Înfierea fiilor lui Iosif de către Iacob	235
49. Binecuvântarea lui Iacob. Profeția despre Impăciuitoarul	238
50. Moartea lui Iacob și a lui Iosif	245
Izvoare	250
Bibliografie	251
Indice de nume	253
Cuprinsul	254

Biblioteca Mitropolitană Sibiu

Originea și răspândirea sectarismului

— Cauzele apariției și expansiunii mișcării sectare —

Biblioteca Mitropolitană Sibiu

Preot Dr. CORNELIU SÂRBU

Originea și răspândirea sectarismului

— Cauzele apariției și expansiunii mișcării sectare —

de

Preot Dr. CORNELIU SÂRBU

Conferențiar la Academia Teologică „Andreiană”

INTRODUCERE: IMPORTANȚA ȘI NATURA PROBLEMEI

Problema ivirii și răspândirii sectarismului este de mare importanță pentru Sectologie, pentru că numai odată lămurită asupra cauzelor și motivelor apariției sectarismului și asupra condițiilor prielnice dezvoltării și răspândirii lui, vom putea găsi mijloacele cele mai adecvate și mai eficace pentru prevenirea și combaterea lui. Într'adevăr, după cum medicul nu poate trata și tămădui o boală, până nu-i stabilește etiologia sau cel puțin diagnosticul, tot așa și Biserica nu poate lecuși și însănătoși patologia sectară, până nu-i cunoaște mai întâiu cauzele și condițiunile dezvoltării sale. Pentru că *metoda de combatere a sectarismului trebuie să se conformeze împrejurărilor respective*. Pe lângă aceasta, o cercetare în domeniul acesta este necesară cu atât mai vădit, cu cât de obicei nu se fac distincții și precizări clare în această privință, confundându-se sau amestecându-se de-a-valma cauzele propriuzise, cu condițiunile și împrejurările favorabile ivirii și răspândirii sectelor.

Rezolvirea acestei probleme nu-i tocmai ușoară, nu numai pentru că asupra provenienței sectelor nu s'au făcut — la noi¹ — studii temeinice și suficiente,² ci și pentru că *problema în sine nu-i așa de simplă și de unilaterală*, cum se pare la prima pri-

¹ Dealtfel, nici în literatura respectivă de aiurea nu se înregistrează studii ample și numeroase asupra acestei probleme.

² Remarcăm doar studiul: *Pr. Al. Scvoznikov*, Psihologia sectelor religioase. Studiu analitic asupra cauzei și fondului mișcării sectare. Chișinău (Monitorul oficial și imprimeriile Statului, Imprimeria Chișinău) 1939.

vire. Mișcarea sectară nu trebuie considerată numai ca produsul exclusiv al unei controverse în jurul unei probleme teologice sau unei concepții religioase și nici ca o creație artificială a cuiva cu scopul de a răsturna anumite ideologii și stări de fapt.¹ Evident, mișcarea sectară prezintă uneori atari momente, dar acestea sunt numai ecoul unor cauze și motive mai adânci și nu constituiesc singure ființa sau esența sectarismului. Căci mișcarea sectară — ca dealtfel orice altă mișcare de ordin religios, moral, social sau politic — are un adânc substrat psihologic, care constituie resortul fundamental al apariției, vitalității, succesului și răspândirii ei. De aceea, numai pornind cercetările noastre dela scrutarea adâncurilor tainice ale sufletului omenesc și ținând seamă de întreg complexul de condiții și împrejurări, cari contribuiesc la ivirea și dezvoltarea curențelor sectare, vom putea pătrunde în miezul problemei.²

Fiind ancorat în adâncul tainic al sufletului uman și în complexul atâtor condiții și împrejurări ale mediului spiritual — și într-o anumită măsură chiar ale mediului fizic — respectiv, fenomenul sectarismului nu poate fi sesizat și formulat — sub raportul originii și dezvoltării sale — științific, în chip deplin corespunzător și universal valabil. Pentru că pricinile ivirii și răspândirii sectarismului rezidă nu numai în structura psihologică general umană, ci și în particularitățile sufletești ale unui neam³ sau ins. Căci fenomenul religios — în special cel creștin — fiind cel mai adânc și complex fenomen de ordin spiritual, *răscolește și angrenează* — în mai largă măsură decât celelalte fenomene sufletești — *întreaga complexitate structurală psihologică a omului*. De aici rezultă multipla reflectare a fenomenului

¹ *Scvoznikov*: O. c. p. V.

² Cf. *Scvoznikov*: O. c. p. V.

³ Foarte interesantă și concludentă ar fi pentru rezolvirea problemei noastre, studierea rolului pe care l-au avut în apariția sectarismului, diferitele particularități de structură psihologică și împrejurări de viață ale neamurilor în sânul cărora s'a ivit fenomenul sectar modern: Germanii și Englezii mai ales. E foarte verosimil că la Germanii ivirea sectelor a fost cauzată și înlesnită și de evadarea spiritului german — foarte ordonat și disciplinat în domeniul celorlalte manifestări de ordin obștesc — pe tărâmul religios, cu atât mai vărtos cu cât ca indivizii Germanii sunt foarte individualiști și exclusiviști. Iar la Englezi a contribuit în respectiva direcție, spiritul democratic politic transpus în domeniul religios, precum și lărga libertate de conștiință.

religios în sufletul uman, care — în cazul sectarismului — se potențează prin descătușarea din făgașul bisericesc autoritativ și tradițional și prin folosirea desordonată a libertății de conștiință și cugetare. La aceasta, se adaugă și faptul că procesul ivirii și răspândirii sectelor e în continuă evoluție și cercetătorul nu poate prinde decât un anumit stadiu al acestui proces. Drept aceea, studiul cel mai riguros științific ar fi cel bazat pe date statistice și pe verificări serioase relativ la toate sectele. Numai o cercetare care ar putea birui toate aceste greutăți și care ar corespunde tuturor acestor exigențe, ar duce la un studiu deplin reușit asupra problemei ce ne preocupă.

Însăși natura și complexitatea problemei ne obligă s'o tratăm în două compartimente separate, și anume: I. *Cauzele ivirii sectarismului* și II. *Cauzele răspândirii sectarismului*. Căci una este a cerceta cauzele originii sectelor și alta cauzele răspândirii lor.¹ Originea sectarismului pornește dela o anumită persoană, care cauzează o idee religioasă și o toarnă — nu numai teoretic ci și practic — pe un tipar distinct de făgașul creștinismului autentic și-și crează totodată un stat major pentru propagarea ei. Iar răspândirea sectarismului se face prin *propagandă*, care ține seamă de mediul psihologic — individual și social — și fizic respectiv, adaptându-o acestuia pentru a fi cât mai eficace. Cauzele ivirii și răspândirii sectarismului sunt așa de variate și de complexe, încât cu anevae pot fi apreciate și catalogate adecvat. Pentru că multiplicitatea, varietatea și complexitatea unui atare fenomen psihologic nu se lasă a fi turnate pe calapodul unor categorii și compartimente riguros determinate. Așa încât, numai considerente de ordin tehnic-științific legitimează disecarea și fărâmițarea — într'o anumită măsură artificială — fenomenului sectar în considerațiunile ce urmează.

I. CAUZELE IVIRII SECTARISMULUI

Cauzele originii sectelor sunt așa de variate, încât numai la prezentarea istoriei fiecărei secte în parte se pot trata de-

¹ Cf. *Algermissen Karl Dr.*: *Konfessionskunde. Ein Handbuch der christlichen Kirchen — und Sektenkunde der Gegenwart. Zugleich vierte, vollständig neu gearbeitete Auflage von „Christliche Sekten und Kirche Christi“.* Hannover (Verlag Joseph Giesel) 1930, p. 32.

tailat. În fond, aceste cauze se reduc în mod covârșitor la structura psihologică a respectivului întemeietor de sectă, elementul fundamental care determină desvoltarea lui religioasă. La aceasta se adaugă stările religioase și morale ale timpului și ale țării respective, precum și ale întregului mediu — în oarecare măsură — chiar și cosmic. În general vorbind, cauzele și motivele cari prezidează nașterea unei secte, pot fi de ordin superior sau de valoare inferioară. Cele din urmă vor fi mai mult în acele cazuri, când noua sectă reprezintă o cădere directă dela Biserica cea adevărată.¹

Pentru a putea aprecia strict obiectiv fenomenul sectar sub raportul obârșiei sale, trebuie să stabilim încă dela început, criteriul cel mai adecvat și mai deplin corespunzător posibil realității faptice. Căci dacă apreciem realitatea sectară actuală exclusiv cu criteriul celor vechi, adică dacă le reducem la îngâmfarea, sensualitatea, capriciul, arbitrarismul respectivelor persoane și la influența diavolului asupra spiritului religios creștin,² atunci în multe cazuri nu vom putea pricepe substratul și duhul adânc al unei secte și peste tot nu vom putea aprecia just mișcarea sectară. Evident, și la unele secte moderne cauzele și motivele apariției sunt legate de mândrie, sensualitate, capriciu sau de lucrarea diavolului. Pentru că trăsăturile personalității umane în care rezidă mobilul de formare a sectarismului, sunt potențate și pervertite considerabil de aceste desfigurări ale naturii umane și mai ales de duhul satanic ce lucrează în lume. Desagregarea de după păcatul original a produs și învârtosarea sufletului și pervertirea lui în ceea ce privește cunoașterea adevărului, *voirea* împlinirii lui și *plăcerea* de a-l avea curat. Această stare se continuă și în creștinism; Slăbiciunile și ispitele umane lăuntrice — potențate și exploatate de diavolul (tatăl minciunii și al fărădelegii) — împiedică harul divin și natura umană în cunoașterea sănătoasă și realizarea integrală a adevărului creștin, desfigurând parțial sau total ideea creștină. În sprâjinul acestei afirmații stă și faptul că sectele se ivesc și înfloresc mai mult tocmai când Biserica e mai decăzută, adică atunci când păcatul e mai mare și lucrarea diavolului e mai intensă. Pe lângă aceasta,

¹ Cf. *Algermissen* O. c. p. 32.

² *Idem*, *ibidem* p. 33.

fenomenul sectar — atât sub raportul nașterii cât și al răspândirii sale — prezintă și un anumit caracter patologic, întrucât se constată adeseori la persoanele cu o structură sufletească desechilibrată, concretizată într-o predominare prea accentuată a unei singure tendințe, și anume de obicei tendința sentimentală-mistică sau raționalistă. Iar la o mare parte din sectele actuale cauzele și motivele care au dus la nașterea lor, sunt de ordin mai superior și deci nu atât de condamnable, iar în intenție cu totul lipsite de imputabilitate. Acesta e cazul în primul rând cu acele mișcări sectare, care nu reprezintă o cădere expres intenționată dela Biserica cea adevărată, ci s'au dezvoltat din ramificațiunile mai vechi ale Bisericii legitime. La atari secte, ultimele cauze și motive ale originii rezidă multiplu în dorul și căutarea după adevărul creștin curat, pe care l-au pierdut, dar pe care — fără vină proprie — nu l-au putut sesiza în mod clar. Unele din aceste secte s'au apropiat — în căutarea sinceră și cinstită a adevărului — iarăși de adevărul pur al lui Iisus Hristos; altele — în dezvoltarea consecventă a unei teze false a lor — au dus-o pe aceasta până la ultimele sale consecvențe și astfel — uneori fără vină proprie — s'au depărtat și mai mult de adevărul ortodox.¹ Este o taină adâncă a economiei adevărului mântuitor, care depășește puterea de comprehensiune a rațiunii umane și care face ca răul (în cazul acesta: prevertirea adevărului) să fie instrument spre bine: prin clocnirea tezelor contradictorii și prin truda de-a le apăra, se ajunge cu vremea la formularea cea mai adecvată a adevărului creștin. Așa a fost și în epoca soboarelor ecumenice, când marea luptă cu ereziile a dus la formularea dogmatică a acelor adevăruri creștine, a căror definire o impunea situația respectivă. Așa încât, *criteriul obiectiv de apreciere a mișcării sectare rezultă din imbinarea proporțională a acestor considerente, turnate prin prizma duhului curat al Bisericii ortodoxe.*

Cunoscând substratul psihologic adânc al sufletului uman și știind că atât în ordinea fizică cât și în cea spirituală nimic nu se produce fără lupte și reacțiuni, însuși Mântuitorul a prevestit apariția sectarismului în sânul creștinismului, spunând sf. Apostol: „Luați seama să nu vă amăgească cineva, că mulți vor

¹ Cf. Algermissen: O. c. p. 33.

venit în numele Meu, zicând: Eu sunt Hristos și pe mulți vor amăgi”.¹ La fel au făcut și sf. Apostoli: „După plecarea mea vor intra între voi lupi răi, care nu vor cruța turma și dintre voi înșivă se vor ridica bărbați, grăind lucruri sucite, ca să tragă pe ucenici după ei”;² „Și între voi vor fi învățători mincinoși, care vor strecura eresuri pierzătoare... și mulți vor urma răătăcirile lor, prin care va fi hulită calea adevărului”.³

Deși fenomenul sectar, privit sub întregul său aspect: religios-doctrinal, psihologic și social, este foarte complicat, totuși toate curente sectare prezintă un fond psihologic comun. Cercetând acest fond psihologic, ajungem la concluzia că *pricinile și motivele ivirii sectarismului sunt identice cu acelea ale diferențierii și separatismului din celelalte domenii ale vieții spirituale*.⁴ Și anume, la baza formării sectelor stau cauze și motive de ordin psihologic, individuale și colective. Acestea sunt următoarele:

1. *Diversitatea personalității omenеști, realitate pe care ne-o evindenciază și ilustrează faptul că una și aceeași acțiune făcută de două persoane, primește coloraturi individuale diferite, adică poartă pecetea profilului psihologic specific respectivelor persoane*: Cum două persoane faciuт idem, tamen non est idem. Cât de multiplă și de variată este diversitatea personalității umane, ne arată însuși faptul că psihologia generală are un capitol special intitulat „tipologie”, care se ocupă numai cu cercetarea și definirea acestor realități.⁵ Această realitate — întreținută și îmbogățită de continua pătrundere reciprocă dintre indivizi — este așa de puternică, încât determină anumite timpuri în ceea ce privește concepția

¹ Marcu 13, 5—6.

² Sf. Ap. Pavel la Fap. Ap. 20, 29—30.

³ II. Petru 2, 1—2. Vezi și: I. Ioan 2, 18—19; Mat. 7, 15; I. Corint. 11, 9.

⁴ Cotos Nicolae Dr.: Curs oral de Sectologie. Cernăuți, 1934—1935. Aceluiași profund cugetător îi datorăm și unele sugestii și îndrumări luminoase, primite în discuțiile ce le-am avut împreună cu dănsul, asupra problemei respective.

⁵ Cf. *Elsenhans Theodor*: Lehrbuch der Psychologie. Von Fritz Giese bearbeitet u. herausgegeben von Prof. Dr. Hans W. Gruhle u. Dr. F. Dorsch. Dritte, völlig veränderte Auflage. Tübingen [J. C. B. Mohor] 1939, p. 518—527; Mărgineanu Nicolae: Psihologia persoanei. Sibiu [Editura Institutului de psihologie al Universității din Cluj] 1941, p. 345—362.

despre lume și viață, care poartă amprenta sâmburelui personal al creatorului său.¹ *Transpusă în sfera fenomenului religios, diversitatea personalității umane are de consecință diversificarea acestuia după chipul structurii sufletești specifice a respectivului individ.* În concret, această diversificare se constituie într-o varietate nesfârșită în modul de a concepe și de a trăi ideea religioasă. Iar cât privește în special creștinismul, această diversificare s'a concretizat nu numai în marile ramuri ale creștinismului: ortodoxism, romano-catolicism și protestantism, ci și într-o puzderie de secte care au diversificat ideea și fenomenul religios creștin până la desfigurarea lui parțială sau completă. Când diversarea a ajuns la maximum de tensiune în sufletul unui întemeietor de sectă, atunci intervine un anumit scop și astfel se plinește acțiunea de formare a unui curent sectar.

2. *Instinctul individualismului sau individualismul*, care constă în tendința și năzuința fiecărui individ de a face să iese la suprafață cât mai reliefat, specificul personalității sale. Atât diversitatea personalității umane cât și individualismul nu sunt condamnabile, câtă vreme se manifestează echilibrat și cu măsură. Pentru că fără aceste două trăsături fundamentale ale personalității umane, n'ar mai fi concurență și emulație în domeniul vieții spirituale și — în consecință — nici progres. De fapt, tocmai aceste manifestări ale sufletului uman — încadrate organic și cumpătat în continua tendință umană spre înnoire și progres și turnate pe făgașul evoluției dialectice în sens hegelian² — *sunt elementele cari stimulează și întrețin continuu dinamica progresistă a spiritului uman și — prin aceasta — promovează ascensiunea neconținută a culturii umane.* Ele devin însă periculoase și condamnabile, atunci când sunt pervertite de mândrie și ambiție personală, de capriciu și de sensualitate constituindu-se în indivizi separatiști și cu tendințe acute de dominație, cari nu se pot încadra în spiritul de disciplină autentic creștin. De aceea — transpuse în domeniul creștinismului — aceste tendințe individualiste și separatiiste dau naștere la diferite curente sectare. În această

¹ Cf. passim: *Jaspers Karl*. *Psychologie der Weltanschauungen*. 3. Aufl. Berlin [J. Springer] 1925.

² Cf. *Thormayer Paul Dr.*: *Philosophisches Wörterbuch*. 2. Auflage. Leipzig u. Berlin [Verlag von B. G. Teubner] 1920, p. 78, 46 sq.

privință sunt foarte concludente și semnificative unele observații ale scriitorilor bisericești pe marginea formării ereziilor și sectelor din Biserica veche. Deosebit de des atrage *Irineu* atenția asupra diferențelor și desbinărilor mereu noul, cari izbucnesc între eretici înșiși,¹ aceste apariții se explică — după el — din faptul că la ei nu-i educație și nici ordine și fiecare vrea să fie învățător și să aibă ceva specific lui, își au originea în bunul plac subiectiv² și fără reazim în tradiția istorică, ceea ce se arată în arbitrarul cu care fiecare inventează terminologii noi.³ Această confuziune și disordine își are temeiul sau cauza în ambiția titanică și în mândria lor.⁴ *Fer. Augustin* observă că una din cauzele cele mai adânci ale ivirii sectelor, este mândria: „Dacă n'ar fi mândria, n'ar fi eretici”,⁵ iar *fer. Ieronim* vede cea mai frecventă cauză a sectelor în pofta sensuală: „Nici-o erezie nu se construiește decât pentru lăcomie și pântece”.⁶ Vorbind despre capriciul și arbitrarul cu care interpretează ereticii sf. Scriptură, sf. *Ambrozio* zice: „Viclenia spiritului eretic de a satisface ceea ce-i este plăcut, corupe cuvintele lui Dumnezeu, ca să se denatureze sensul”.⁷ Toate aceste păcate omenești cari cauzează apariția sectarismului, sunt și mai periculoase dacă sunt pronunțate de influența lucrării diavolului. Drept aceea, *fer. Ieronim* afirmă: „Toți ereticii nu sunt creștini: dacă nu sunt ai lui Hristos, sunt ai diavolului”;⁸ „Orice vorbesc ereticii, nu-l învățătura Domnului, ci urlatul diavolilor”.⁹

¹ Contra Haer. praef. Migne, P. G. 7, col. 437 A. sq.: lib. I., cap. 9, n. 5., col. 518 A. sq.; cap. 28 n. 2, col. 691 A. B.

² Ibidem, cap. 28, n. 1, col. 690 A.

³ Ibidem, cap. 11, n. 3, col. 553 A. sq.

⁴ Ibidem, lib. II. cap 30, n. 1., col 815 B. C.

⁵ De vera relig., cap. 25. Migne, P. L. 34 col 142: „Si superbia non esset, non essent haeretici”.

⁶ In Hierem., lib. I, cap. 3. Migne, P. L. 24, col. 702 C.: „Nulla haeresis nisi propter gulam ventremque construitur”.

⁷ Super II. Cor., 6. Migne, P. L. 17, col. 289 A.: „Astutia haereticae mentis, ut id quod sibi libitum est expleat, verba Dei adulterat, ut sensum invertat”.

⁸ Ep. XII. adv. Luciferianos. Migne, P. L. 23, col. 156 A.: „Omnes haeretici christiani non sunt: si Christi non sunt, diaboli sunt”.

⁹ In Isaïam. lib. VI, cap. 14. Migne, P. L. 24, col 216 A. „Quidquid haeretici loquuntur, non est doctrina Domini, sed ululatus daemonum”.

3. *Exaltarea instinctului de dominație spirituală și exagerarea în metoda de promovare a acestuia.* Instinctul de dominație spirituală este o trăsătură sufletească analoagă cu primele două, dar cu totul nelipsită de imputabilitate. O paralelă între frământările politice și religioase din curgerea veacurilor, ne arată că există în dezvoltarea istorică a omenirii, momente de izbucniri mai puternice și mai violente ale tendinței de dominație. Dominația asupra altora e plăcută tuturor și toți caută s'o dobândească, evitând situația de dominat. Deaceia, raportul de condus și conducător din viața socială, produce și întreține o continuă tensiune și luptă pentru a fi conducători și nu conduși. Dovadă despre aceasta este faptul, că orice organizație socială în faza ei de înjghebare caută să stabilească și consolideze, — mai întâi — raportul dintre conducători și conduși. Deaceia, și religiile când se constituiesc în realități sociale, caută mai întâi să stabilească acest raport între conducători și conduși. Biserica creștină ca organism social, încă a trebuit — în mod inerent și inevitabil — să se constituie în acest raport de conducător și condus. Așa încât, și în sânul creștinismului se manifestează uneori acut tendința de dominație, alimentată puternic de setea de libertate și de emancipare de sub autoritatea bisericească.

De fapt, în domeniul vieții creștine diversitatea personalității umane și individualismul — altoite pe instinctul hegemoniei spirituale și potențate de acesta — nasc și întrețin o continuă tendință de inovație și de dominație, care — lovindu-se de precizările dogmatice și de opoziția și frână Bisericii conducătoare — poate duce la lepădarea de adevărata credință. Tendința de inovație — intrinsecă sufletului omenesc — este mereu stimulată și alimentată de multiplele și neconținute schimbări, pe care le aduce cu sine „spiritul vremii”. Ca orice evoluție spirituală, dorințele și căutările religioase ale omenirii depind de „spiritul vremii”. Căci viața religioasă nu se poate închide ermetic față de schimbările vremii, care au uneori repercusiuni adânci și asupra ei. Așa încât, împrejurările și duhul vremii respective influențează și cugetarea și simțirea din sânul creștinismului. Ca dovadă despre aceasta, e de ajuns să amintim faptul că suveranitatea rațiunii — proclamată în pragul Evului nou — a pătruns și în sfera vieții bisericești, dând naștere raționalismului protestant care a zămislit atâtea secte.

Toate aceste trei trăsături ale sufletului omenesc mai sus prezentate, constituiesc fondul psihologic din adâncul cărui — desigur atunci când sunt date condițiile prielnice — răsare vlăstarul bolnăvicios al sectarismului. În această privință, credem necesar să precizăm și să subliniem că setea de mântuire, ignoranța religioasă și alte stări care se înșirue de către unii cercetători printre cauzele ivirii sectelor, *nu sunt propriuzis cauze ci numai condiții și împrejurări prielnice pentru apariția și răspândirea sectarismului*. Căci nu setea de mântuire și nici ignoranța religioasă este propriuzis cauza fenomenului sectar ci diversitatea și individualismul personalității umane, în baza căreia doi indivizi reacționează diferit în fața uneia și aceleiași situații; în cazul acesta, unul poate să apuce pe povârnișul sectarismului, iar altul să-și stămpere setea de mântuire sau dorul de cunoaștere a adevărului creștin, în sânul Bisericii căreia aparține.

Firește, sectarii nu recunosc ca atare cauzele mai sus discutate. Ei invoacă alte „motive”, cari nu sunt reale, ci sunt de fapt *numai condițiuni sau ocazii favorabile, cari contribuesc la ivirea și promovarea sectarismului*. Deși fără fondul psihologic respectiv ele nu pot naște sectele, totuși — considerând rolul considerabil pe care-l au în procesul de apariție a mișcărilor sectare — numim aceste condițiuni, drept *cauze ocazionale sau secundare* — spre deosebire de cele de mai sus care sunt *primordiale, fundamentale și eficiente* — ale ivirii sectelor.

Aceste cauze secundare ale ivirii sectelor, se împart în două părți:

I. *Condițiuni sau ocazii din lăuntrul Bisericii*, care constau în neajunsuri și insuficiențe reale sau numai imaginare, invocate, ale vieții bisericești. Pe acestea le clasificăm în felul următor:

1. *Ocazii de ordin teoretic*: a) *Ignoranța religioasă*, socotită de cei mai mulți sectologi ca una din cele mai însemnate cauze ale ivirii și răspândirii sectarismului¹. De fapt, lipsa — totală sau parțială — de inițiere elementară în tainele creștinismului, care se constată nu numai în masa credincioșilor simpli dela țară ci și în cercurile intelectualilor, constituie un teren prielnic pentru sădirea idelilor sectare. Căci în sufletul celui ce posedă

¹ Cf. *Scvoznikov*: O. c. p. 8 sq.

o cunoștință religioasă insuficientă sau unilaterală, prinde mai ușor consistență o inovație din domeniul dogmelor. De altfel, e foarte firesc ca greșala sa se strecoare acolo, unde învățătura creștină nu-i limpezită nici măcar în noțiunile ei fundamentale. În această privință, ne servește ca exemplu tipic cazul „Studentilor în Biblie”, cari — deși se numesc cu emfază „Cercetători serioși ai Bibliei” — ignorează elementele și normele fundamentale ale scrutării sf. Scripturi și-și clădesc sistemul lor pe o serie întreagă de insuficiențe de cunoștință. Mai mult, „Studentii în Biblie” urăsc cercetările științifice asupra Bibliei și se tem de rezultatele acestora, tocmai pentru că evidențiază ignoranța lor.¹

b) *Indoiala cu privire la unul sau mai multe din adevărurile creștine*, încă constituie un teren prielnic pentru ivirea sectelor. Indoiala poate avea cauze și motive multiple. Dar în ceea ce ne preocupă pe noi, ea are de obicei următorul curs: Mânate de un spirit sfredelitor excesiv sau stăpânite de influența spiritului profan, unele persoane doresc și se chinuesc să pătrundă anumite taine ale creștinismului. Neputând însă să pătrundă nepătrunsul, în loc să se plece de admirație față de adâncul misterele creștine, lasă să se strecoare în inima lor, indoiala cu privire la respectivele adevăruri. Și căutând — pe cale greșită — cu tot dinadinsul să-și alunge indoiala din suflet, forțează — mânați și de îngâmfare și de nesupunere față disciplina creștină a căutării adevărului — firea lucrurilor și cad pradă greșelilor. Dovadă despre aceasta, e cazul întemeietorului sectei mileniste: C. T. Russell. Nemulțumit și chinuit de îndoelile provocate de învățăturile bisericesti transmise dela înaintași, — în special de noțiunea calvină de Dumnezeu și de doctrina reformată despre predestinație — acesta s'a aruncat în brațele adventismului, nădăjduind că va găsi în eshatologia acestuia izbăvire de îndoelile ce-l chinuiau. Nemulțumit de adventism, porni a studia cu un zel excesiv sf. Scriptură, pentru a găsi acolo formularea unor concepții noi despre religie și viață, care să-l izbăvească de chinul îndoielilor. Stăruind pe acest drum, a întemeiat în anul 1870 la Pittsburg și Alegheny, un cerc de simpatizanți pentru

¹ Cf. *Melfert Franz Dr.*: „Bibelforscher” und „Bibelforschung” über das Weltende. 3. Aufl. Freiburg i. Br. [Caritasverlag] 1925, p. 9.

cercetarea Bibliei, nucleul din care s'a dezvoltat secta lui. Lipsit de orice pregătire necesară înțelegerii corecte a Sf. Scripturi, a interpretat-o după cum îl dicta dorința de a scăpa de îndoielile ce-l chinuiau și astfel a ajuns la formularea unui sistem propriu, eretic, care a dus la formarea sectei.¹

2. Ocaziuni de ordin practic :

a) *Setea după mântuire și desăvârșire imbinată cu setea mistică, nesatisfăcute.* Deși fiecare suflet omenesc își are individualitatea sa specifică, totuși există un mănunchiu de simțăminte și năzuințe comune tuturor oamenilor. Ele se concretizează în tendința neodihnită spre zările veșniciei, întovărașită de dorința puternică a sufletului nostru de a se descătușa din materialitate și imperfecțiune, adică de a se mântui și feriți. Dorul de mântuire se trezește la un moment dat chiar și în sufletele oamenilor adânciți în păcat.² Astfel sufletul păcătos se află mereu sub chinul și apăsarea îndoelii și a fricii de necunoscut, în fața problemei mântuirii și fericii. Un astfel de suflet sbuciumat, dacă nu găsește — la vreme — un sprijin moral și o îndrumare din partea păstorului de suflete, e cel mai prielnic focar pentru zămislirea de idei sectare și cel mai receptiv teren pentru propaganda sectară. Căci o astfel de stare constituie punctul psihologic de plecare pentru căderea în sectarism. Mai ales că sectarii știu să exploateze foarte abil atari situații. De altfel, e și firesc ca un suflet chinat dramatic de problema mântuirii, să cadă pradă greșelilor sau propagandei sectare, care îi oferă o rezolvire întru totul potrivită cu temperamentul și cu împrejurările vieții sale. În atari cazuri, cu cât propaganda sectară va corespunde mai mult dorinței și temperamentului persoanei respective, cu atât va fi mai eficace și mai rodnică.

Același teren psihologic receptiv îl crează și setea mistică, dorul după un nivel de viață creștină superior celui obișnuit. Omul este în așa fel structurat sufletește, încât nu-l satisface complet decât imbinarea armonică a unui raționalism sănătos și temperat, cu un misticism echilibrat. De aceea, creștinismul sec, concretizat în teorie goală — oricât ar fi aceasta de solidă —

¹ Cf. *Meyenberg A.*: Ueber die sogenannten „Ersten Bibelforscher“. Luzern (Räber u. C-ia) 1924, p. 4.

² Cf. *Scvoznikov*: O. c. p. 10 sq.

sau într'un formalism rigid și gol de duh, nu satisface integral sufletul omenesc. Dovadă despre aceasta este faptul că o bună parte din credincioși se declară nemulțumiți cu o atare stare a Bisericii și doresc o trăire mai intensă a vieții religioase. Mulți dintre oamenii stăpâniți de astfel de porniri, și anume aceia cari au și dorința de a se separa de lume, își găsesc potolire prin îmbrățișarea vieții mănăstirești. Cellalți rămân mai departe în căutarea unui element de potolire a dorului sufletului lor. Și mai delicat e cazul cu unele persoane, care au un *temperament mistic exaltat*. La acestea dorul mistic în sens de căutare a unei desăvârșiri superioare nivelului obișnuit, e dublat de o sete nepotolită și acută după metafizic și misterios. Astfel de suflete, netratate și nesalvate la timp, cad foarte ușor pradă sectarismului, fie că-și conturează o concepție proprie despre mântuire, fie că devin victimele propagandei sectare. Mai ales că sectele le oferă — dacă nu real cel puțin în aparență — duhul și atmosfera de viață a primilor creștini.

Însăși istoria ne arată că sectele sunt uneori produse ale setei de trăire mai intensă în legătură cu Dumnezeu, sete care apare în epoci de pulsare mai lentă, de încrămenire sau de exteriorizare a vieții creștine.¹ Interesantă și concludentă este — din acest punct de vedere — cartea mai recentă a lui Friedrich Parpert: „Das Mönchtum und die evangelische Kirche”,² în care susține că *protestantismul a devenit teren prielnic pentru sectarism din cauza desființării monahismului*.³ Intru cât — după el — monahismul este rezolvirea ideală a problemei raportului dintre Biserica masselor și minoritatea acelor ce se simt chemați să atingă culmi mai înalte de desăvârșire, sectele vor fi înfrânate — conchide autorul — numai prin reînvierea monahismului în sânul Bisericii evanghelice.⁴ Intr'o anumită măsură,

¹ Cf. Schell Heitrich: Das Sektenwesen und unsere Kirche. In „Der zweite siebenbürgisch-sächsische Pfarrertag“. Hermannstadt (W. Kraft) 1912, p. 99 sq., 107.

² München (Verlag Ernst Reinhardt) 1930.

³ P. 15, 18 sq., 56 sq., 61, 65 sq., 70, 80.

⁴ P. 80. De altfel, în sânul Bisericii protestante se pune mai nou problema reînvierii monahismului. Vide passim: Parpert Friedrich, Das Wiederleben des Mönchtums im gegenwärtigen Protestantismus. München (Verlag von E. Reinhardt 1931).

Parpert are dreptate. Căci de fapt, în protestantism pornirea lăuntrică a unora după o viață desăvârșită care depășește nivelul obișnuit, îmbinată cu dorința separării de lume, nu se poate manifesta pe cale corectă în cadrele monahismului, situație care duce ușor la devieri, la formularea unui ideal donatist de Biserică și la creierea sectarismului.¹ Dovadă despre aceasta este faptul că în sânul protestantismului sunt cele mai multe secte. Dar Parpert nu are dreptate întru totul, pentru că nu numai desființarea monahismului este cauza ivirii sectarismului în sânul protestantismului.

b) *Marea mișcare a Reformei protestante — cu inovațiunile pe care le-a adus în sânul creștinismului — include în sine sâmburele unui curent sectar.* Două sunt în special inovațiile reformatrice, care au pricinuit ivirea sectarismului: *Sola Biblia* și *sola fide*.

Principiul formal al învățaturii reformatrice despre suficiența Bibliei, adică teza protestantă că sf. Scriptură este singurul izvor și normă a credinței, a constituit cauza ivirii multor curente sectare din timpul mai nou. Firește, prin acest principiu s'a dat ca normă de credință un element obiectiv. Insuși Luther voia — tocmai prin declararea Bibliei nu numai ca unicul izvor ci și ca singurul criteriu în chestiunile de credință — să îndepărteze din adevărul religios creștin, orice subiectivism uman și să lase pe Dumnezeu singur activ. Atât de naiv s'a conturat și exercitat această idee la Luther, încât el confundă deadreptul pe cititorul sf. Scripturi cu însuși conținutul obiectiv al acesteia. După el, la urma urmelor Insuși Dumnezeu este cititorul Bibliei. Așa credea Luther că va asigura în chip optim, adevărul divin obiectiv. Dar s'a înșelat amarnic, pentru că în realitate prin această învățătură s'a întemelat cel mai puternic și anarhic subiectivism religios și s'a deschis drum larg pentru dizolvarea radicală a adevărului creștin și pentru izbucnirea nemăsurată a sectarismului.² Mai ales că respectivul principiu a fost potențat

¹ *Algermissen* : O. c. p. 34.

² *Algermissen* : O. c. p. 32 sq.; cf. și: *Koehler W.*: *Sekten. II. Dogmengeschichtlich.* In „*Die Religion in Geschichte und Gegenwart*”, *Handwörterbuch für Theologie und Religionswissenschaft*. 2. Aufl. Tübingen (Mohr) 1931, V. B., p. 402.

prin eliminarea autorității sf. Tradițiuni în interpretarea Bibliei și înlocuirea acestei autorități prin mijloace mistice (ca; inspirația individuală), ceea ce a dus la raționalismul și arbitrarismul zămisliților de inovații religioase. Corectitudinea afirmațiilor noastre o dovedește faptul că cele mai multe secte sunt de obârșie protestantă.

Pe de altă parte, principiul material al Reformei protestante; *sola fide*, adică învățătura despre îndreparea omului numai prin credință, încă a dat ocazie la naștere de secte noi. Istoria ne arată, că — de obicei — reacțiunea împotriva unei anumite situații, duce tocmai la căderea în extremul opus. Ori, și în cazul acesta reacțiunea împotriva tezei *sola fide* a mers până la extrem — mai ales la neamurile înzestrate cu o structură sufletească vîguros voluntaristă și activistă — și a dus la supraevaluarea eticului și la subevaluarea conținutului credinței. Procesul acesta s'a întâmplat acolo, unde cu această reacțiune s'a unit împotrivirea față de învățătura despre predestinația absolută a calvinismului. Așa se explică — în parte — ivirea și răspândirea sectelor în Anglia și în America.¹

Starea de spirit favorabilă sectarismului, produsă de Reforma religioasă a lui Luther, a fost potențată de transpunerea principiilor revoluției dela 1789 în domeniul vieții religioase. De fapt, principiile respective — pierzând terenul social — și-au căutat debușeu în sânul sectelor religioase, care au cerut libertate în dogmă, egalitate ca membri ai Bisericii cu desființarea ierarhiei și fraternitate în raporturile dintre membrii comunității.²

✦ c) *Ocaziuni personale*, care constau în nemulțumirile păstoritilor față de ierarhie. Ele sunt provocate de anumite stări ale vieții bisericești, ca de exemplu; scăderile morale, certurile și neînțelegerile dintre preoți sau materialismul acestora. În acest caz, desnodământul final depinde în chip covârșitor, de personalitatea și tactul conducătorului.

d) *Ocaziuni în chestiuni de doctrină*: Intrucât predarea doctrinei creștine trebuie să corespundă — ca formă — împrejurărilor și vremii respective, fără însă a desfigura fondul ei autentic, de multe ori schimbarea formei în care e îmbrăcat

¹ Cf. *Algermissen*: O. c. p. 34.

² *Beldie C. I. Dr.*: Sectele religioase. Galați 1932, p. 7.

adevărul creștin — schimbare care nu atinge nicidecum fondul acestuia — naște neînțelegeri și nemulțumiri, care pot duce — și duc de obicei — la rătăcire și desbinare. În acest caz, ignoranța și fanatismul — îmbinate de obicei cu biblicismul formalist sau legalist, adică cu exaltarea fanatică a valorii sf. Scripturi și cu interpretarea ei excesiv literală — contribuiesc în largă măsură la ivirea sectarismului. Exemplul clasic în această privință, ni-l oferă Adventismul de ziua a 7-a, care — punând litera mai presus de duh și socotind că întreaga sf. Scriptură e infailibilă și obligatorie în creștinism — înlătură Dumineca și serbează Sâmbăta.¹

e) *Ocaziuni în chestiuni de practică sau de morală*: Intru-cât creștinismul — care ca organism haric nu violentează natura umană ci o plinește — se mlădiază după specificul de temperament și caracter al personalității umane, viața creștină îmbracă totdeauna două aspecte: o direcție liberală și una riguroasă. Cea dintâiu se concretizează în credincioși, cari observă sau practică mai puțin riguros percepțiile morale, iar cea din urmă viază prin creștini cari observă cu strictețe poruncile morale ale creștinismului. Această diferențiere în modul de a trăi morala creștină, poate să degenereze uneori — la cei dintâiu — într'un libertinism moral cu totul decăzut dela nivelul adevăratei vieți creștine, iar — la cei din urmă — la un rigorism moral excesiv (exagerare în pietate) sau formalist. Orice grad de intensitate ar avea, această realitate naște reproșuri și nemulțumiri, care se soldează de multe ori cu sciziuni. Această tensiune este potențată uneori de formalismul sec, de scăderile morale ale unor preoți, care îi scandalizează și mai mult pe credincioși și-i mână spre sectarism.

f) *Ocaziuni în chestiuni de cult*: Același proces se întâmplă și în ceea ce privește participarea la cultul divin. Căci unii creștini participă mai intens și mai activ la desfășurarea lui, iar alții mai puțin activ sau chiar pasiv. Iar în ceea ce privește cultul divin privat, deasemenea unii îl practică mai riguros și

¹ Cf. *Stier Johannes Dr.*: Wider den sabatarischen Adventismus. Mit besonderer Beziehung zur Sabbats — und Sonntagsfrage. Elberfeld [Verlag des Lutherischen Buchervereins] 1907, p. 18 sq. 50; *Beyer Georg*: Katholik oder Adventist? 2. Aufl. Regensburg [G. I. Manz] 1930, p. 68—76.

mai intens, pe când alții mai liberal și mai puțin intens. Dacă mai intervin — fie din partea credincioșilor sau mai ales din partea liturghisitorilor — denaturări ale modului de exercitare a cultului (per excessum; exagerări, iar per defectum; exteriorizarea cultului la un ritualism mecanic și sec), atunci motivul de nemulțumire și protest e dat și poate duce la sciziune.

g) *Ocaziuni în chestiuni de organizație*: Neînțelegerile și luptele cu privire la organizația bisericească încă au dat prilej la formarea sectelor.¹ Dovadă despre aceasta este faptul că în Rusia rascolul s'a născut din pricina corectării cărților liturgice,² în România stilismul s'a ivit din cauza îndreptării calendarului, iar în Anglia darbysmul a apărut ca reacțiune împotriva duhului și organizației prea lumești a Bisericii anglicane statale.³

h) *Ocaziuni indirecte de ordin personal*: Acestea constau în anumite pretexte de sminteală sau de scandal, pe care le provoacă certurile, neînțelegerile sau nemulțumirile, cari se nasc între credincioși sau — de obicei — între aceștia și ierarhie. Ca de altfel toate celelalte împrejurări care ocazionează apariția sectarismului, intensitatea și pericolul acestora depind de temperamentul și caracterul persoanelor respective.

II. *Condițiuni sau ocaziuni din afară*, adică provenite din afara Bisericii creștine. Acestea constau în primul rând din întreg ansamblul stării științifico-culturale a vieții extrabisericești, care configurează așa numitul „spirit al vremii” și care contribuie la apariția sectarismului prin ecoul sau influența ce o are asupra cugetării și simțirii religioase a omului. În consecință, toate curente și împrejurările vieții obștești care determină configurația „spiritului vremii”, sunt — în măsură mai mare sau mai mică — *cauze ocazionale de ordin extern*, ale ivirii sectarismului.

Și pe acestea le putem înfățișa mai adecvat, dacă le împărțim în două categorii și anume:

¹ Cf. *Mulert Hermann*: Konfessionskunde, Zweite Hälfte. Giessen (A. Töpelmann) 1927, p. 457.

² Cf. *Popovici Euseviu*: Istoria bisericească universală. Trad. de At. Mironescu. Ed. 2-a București 1928, vol. IV, p. 337 sq.

³ Cf. *Kalb Ernst*: Kirchen und Sekten der Gegenwart. 2. Auflage. Stuttgart (Vlg. der Buchhandlung der Evang. Gesellschaft) 1907. p. 456 sq.

1. *Condițiuni sau ocaziuni de ordin teoretic-științific*, care sunt următoarele :

a) *Nestatornicia religioasă*, care constă în rătăcirea omului dela un sistem religios la altul.

Raționalismul luciferic și detașat de orice tutelă transcendentă, a ucis atașamentul statornic la o anumită religie și a provocat peregrinarea omului prin tot felul de concepții religioase, unele mai bizare decât celelalte. Ceeace era și firesc, odată ce acest raționalism antropocentric a înlăturat adevăratul izvor al cunoașterii lui Dumnezeu și a abolit orice cenzură autoritativă, dând frâu liber rațiunii jucăuse, nestatornice și curioase. Această nestatornicie a fost multiplu potențată și de *ignoranța* sau *îndoiala* de ordin religios a omului modern.

Reacțiunea variată a omului modern în fața situațiilor create de urmările primului războiu mondial, a potențat și mai mult această nestatornicie religioasă. Și astfel unii se mișcau spre melancolia mohorită a filosofiei indice a lui Buddha, alții spre puternica afirmație a vieții lui Nietzsche; unii căutau să-și stămpere setea religioasă a sufletului lor în cultul vechiu german a lui Wodan, iar alții încercau să evadeze din răceala rigidă a unei culturi prea seculariste, în ședințele spiritiste ale unui pseudo-misticism sau în atâtea și atâtea bizare practici ocultiste.¹

Strecurată și în sânul creștinismului, această nestatornicie a produs o puternică neliniște, o dorire arzătoare și o căutare neconținută după ceva nou în domeniul creștinismului. Că această stare de lucruri a favorizat ivirea sectarismului, este mai presus de orice îndoială.

✓ b) *Setea de noutate și de mister*: Tendința sufletului uman spre deschiderea de zări noi ale cunoașterii și spre noi biruințe sau cuceriri în domeniul misteriosului, este o pornire intrinsecă a acestuia. Ceeace variază, este numai intensitatea și direcția acestei manifestări. Istoria culturii înregistrează răstimpuri de manifestare bolnăvicioasă a respectivei tendințe, care se concretizează în căutări exaltate spre metafizic și spre misterios. Prins în ghiarele acestei căutări, omul dorește să înlăture cu orice preț, vâlul de pe o mulțime de probleme care-i

¹ Cf. *Algermissen*: O. c. p. 35.

frământă existența, în special de pe noaptea întunecoasă a morții și a viitorului, nedeterminat și necunoscut.

Transpusă în domeniul vieții religioase creștine, această desechilibrată căutare după noutate și după mister, constituie un foarte prielnic teren pentru ivirea sectarismului.

2. Condițiuni sau ocaziuni de ordin practic :

a) Între acestea se însirue în primul rând, *diferitele curente și împrejurări politice sau sociale* dintr'un anumit timp, cum sunt : războaiele, revoluțiile, contrastele sociale din sânul aceleiași popor, reformele sociale și nenorocirile mari care se abat asupra noroadelor. Producând sguduirea formelor vechi de viață și aducând o serie întreagă de schimbări, aceste stări nasc de obicei nemulțumiri și revolte sau suscită dorul de inovațiuni, constituind un teren foarte propice pentru ivirea sectarismului.

În această ordine de idei, atragem atențiunea asupra faptului că cele mai receptivă, față de schimbările pe cari le produc amintitele împrejurări, și mai vulnerabile sunt *periferiile orașelor*. Cauzele acestui fapt sunt următoarele : a) ruperea legăturii cu tradiția sănătoasă a statului prin părăsirea acestuia și venirea la oraș ; b) împrejurarea că simțul de comună și coeziune socială este foarte slab și în consecință cei dimprejur nu impun populației respective, obiceiurile și simțămintele comune ; c) continua stare de nemulțumire și de animozitate față de acela dintre conlocuitori cari au parvenit deja în primele rânduri sociale.¹

Toate aceste împrejurări și mai ales războaiele și revoluțiile, nasc și întrețin o stare sufletească ușor iritabilă, entuziastă și exaltată, capabilă să zămislească sau să îmbrățișeze cu toată căldura, idei noi sau curente mult promițătoare.

b) *Propaganda prozelitistă sectară*, desfășurată cu fanatism, cu râvnă neîmpuținată, cu ademeniri abile și susținută de un capital puternic. Taina succesului propagandei sectare este faptul adaptării acesteia la mediul psihologic — individual și social — și fizic respectiv, pentru a deveni cât mai eficace. Lucrarea acestei propagande este uneori considerabil înlesnită de neajunsurile misionarismului Bisericii creștine, care în multe locuri nu-i temeinic și sistematic organizat. Este adevărat că la noi — de

¹ Cf. *Dtorates* : Atențiune la periferiile orașelor. În „Telegraful Român”, 11 Febr. 1931, p. 1.

pildă — în unele părți se lucrează intens, dar nu avem un sistem unitar și metodic pe întreagă țara. Drept aceea, se impune și la noi aprofundarea, lărgirea și intensificarea activității pastorale în direcția prevenirii sectarismului și a apărării credincioșilor de propaganda sectară.¹

c) *Legi și regimuri favorabile sectarismului*, cari au făcut și fac din unele state, adevărate „țări ale sectelor”, cum sunt Statele Unite, Anglia și în general țările protestante. Atari împrejurări favorabile sectarismului au persistat și la noi, datorită mai ales politicianismului de după primul războiu mondial, care — de dragul succesului — a sacrificat de multe ori marile interese ale neamului. Evident, un stat e chemat să garanteze libertatea conștiinței și deci și libertatea religioasă, dar această libertate nu trebuie să fie nemărginită și nici folosită în detrimentul statului respectiv.

II. CAUZELE RĂSPÂNDIRII SECTARISMULUI

Este dela sine înțeles, că pricinile și condițiunile ivirii sectarismului sunt totodată cauze și condițiuni ale răspândirii lui. Pentru că elementele care cauzează sau înlesnesc apariția unui fenomen, își păstrează — în întregime sau în bună parte — același rol și cu privire la durata și dezvoltarea lui.² Dovadă despre aceasta este și faptul, că încă vorbind despre cauzele ivirii sectelor, n'am putut să nu amintim sau să nu vizăm răspândirea lor.

Cât privește, de pildă, diversitatea personalității umane și instinctul individualismului, acestea crează stări prielnice răspândirii sectelor prin faptul că se concretizează uneori în in-

¹ Cf. *Sârbu Corneliu Dr.*: Misionarismul laic în lupta antisectară. Sibiu 1945, p. 99.

² Tocmai de aceea nu putem împărtăși opinia lui Algermissen (O. c. p. 45), care reduce cauzele răspândirii sectelor la împrejurările vremii respective și care afirmă că vor veni odată vremuri, în care sectele vor dispărea una după alta. Pentru că pricina răspândirii sectelor nu constă numai în împrejurările vremii și în folosirea acestora în favorul sectarismului. Ca și apariția, așa și expansiunea fenomenului sectar rezidă primordial în fondul psihologic adânc al personalității umane, iar „spiritul vremii” înlesnește numai răspândirea acestui fenomen. În consecință, sectarismul și expansiunea lui va trăi tot atât, cât va dăinui și respectivul fond psihologic al omului.

divizi, cari vor cu tot dinadinsul să iese din comun și doresc ceva nou sau deosebit din punct de vedere religios. Dovadă că țin numai decât să se deosebească de alții, este faptul că nu-i interesează — uneori — deloc felul sau calitatea respectivului element nou, ci îi interesează pur și simplu, numai să fie ceva nou.¹

În această dorință a lor, ușor cad în brațele sectarismului, care nu numai că aduce în aparență ceva nou, ci se prezintă și pretinde drept reprezentant al creștinismului autentic și primordial.

Cauze ale răspândirii sectelor sunt — alături de discutatul fond psihologic al personalității umane — *în general toate acele neajunsuri, cari nasc și întrețin condițiunile favorabile ivirii sectarismului.* Astfel, de pildă, cât privește ignoranța religioasă neglijarea instrucției și a educației religioase în școala primară sau a catehizării și cultivării religioase a poporului, este desigur o cauză a răspândirii sectelor. Pentru că față de un obscuratism religios sau față de o credință confuză și neconsolidată, e de ajuns să trezești în sufletul respectiv îndoiala față de convingerile care le are sau interesul față de problema religioasă creștină, și foarte bine se poate produce căderea într-o parte sau în alta. De fapt, dorul de a cerceta problemele religioase, deșteptat cu multă abilitate de către propagandiștii sectari și necanalizat la timp de către păstorul de suflete, împreună cu interpretarea arbitrară sau tendențioasă a sf. Scripturi — făcută fără călăuzirea preotului — constituiesc unele din condițiunile cele mai frecvente, cari duc la căderea în rătăcirea sectară. Pe de altă parte, absența păstorilor de suflete dela îndeplinirea conștiințioasă a misiunii lor, lipsa de solitudine față de marea sete de mister care chinuște azi pe atâta lume și decăderea îndeplinirii misiunii sacerdotale la un ritualism sec sau la un formalism etic gol de duh, toate aceste neajunsuri aduc în stare de nemulțumire setea după desăvârșire și o mână spre potolire în afară de albia Bisericii. Lipsa de tact pastoral și de pregătire corespunzătoare a preoților, materialismul sau decăderea morală a acestora, sunt împrejurări cari nasc și întrețin nemul-

¹ Cf. și Schoell: *Sekten*. IV. Die Kirche und die Sekten in der Gegenwart. In „Religion in Geschichte und Gegenwart“. V. B., col. 404.

țumirile dintre popor și păstor, teren foarte prielnic pentru prinderea sectarismului. Dovadă despre aceasta este și faptul că sectele s'au răspândit de regulă în epoci de anemie a vieții bisericești. Semnificativă și concludentă este în această privință observația lui Tertulian, care spune că ereziile își datoresc înflorirea lor numai unei slăbiciuni și adormiri morale a Bisericii și nu propriilor lor puteri.¹ Căci afirmația lui Tertulian — deși unilaterală — mărturisește totuși un mare adevăr.

Una din împrejurările de ordin bisericesc care au înlesnit foarte mult răspândirea sectarismului, a fost și este *întinderea anormală a parohiilor din orașele mari*. Extensiunea respectivelor parohii este enormă, iar numărul sufletelor lor este imens. Pe lângă aceasta, enoriașii sunt veniți din toate regiunile țării respective, iar o considerabilă parte din ei fluctuiază continuu. Desprinși dela vatra leagănului și bisericii natale, acești oameni sunt străini unii de alții și nici o tradiție tainică nu-i leagă pe unii de alții sau cu mărețul locaș de închinare din mijlocul lor. Și totuși această biserică trebuie să constituie pentru ei un cămin familiar de intimă comuniune spirituală: Pentru că prin însăși esența sa comunitatea religioasă trebuie să fie o comuniune spirituală deosebită de o oarecare altă societate omenească, în care inima bate mai intens și mai cald. Tocmai pentru că comunitatea religioasă vrea să fie o comunitate a sufletelor, în însăși ființa sa rezidă o tensiune. Credința caută confrăți, iar omul evlavios vrea să aprindă și în altul focul care îi înflăcărează inima. Însă cu cât cercul devine mai întins, cu atât mai puțin poate unul să cunoască pe celălalt, cu atât mai imposibilă devine comuniunea spirituală.² Și este prea evident că într-o parohie așa de extinsă, nu se poate îngheba marea familie spirituală a tuturor credincioșilor cari o populează.

Dorința după o viață comunitară caldă și intimă, este și mai accentuată la oamenii distruși și suferinzi ai zilelor noastre. Numărul lor l-a sporit în trecutul apropiat, primul războiu mondial, iar acum actualul războiu. Atari suflete se doresc după

¹ De praescrip. haeret., cap. 2. La: Jäger C.: Häresie. In „Real-Encyklopädie für protestantische Theologie und Kirche”. Stuttgart und Hamburg 1856, V. B. p. 453.

² Mulert: O. c. p. 455.

contactul personal și viu cu preotul, după grije pastorală personală. El doresc să discute personal cu preotul : lipsurile inimii lor și necazurile familiare, precum și îndoelile lor religioase. Ori, această comuniune intimă și acest contact personal al păstorului de suflete cu păstoriții săi, *este imposibil în parohiile așa de mari*. Depărtările imense, fărămîțarea inerent legată de acestea și numărul mare de suflete împiedică realizarea lor, chiar și atunci când se pune în acțiune toată frumusețea cultului divin, toată râvna pastorală și cea mai intensă pastorație individuală.¹

Sectele au știut și știu să exploateze abil această situație, prin aplicarea foarte ingeniosului principiu al *adaptării la împrejurările timpului și la trebuințele sufletești ale omului modern*. Căci fiecare sectă se străduiește să întemeieze cât mai multe comunități singuratice. Așa încât, deși multor secte posibilitățile materiale — strânse din jertfa de bani pentru credință a aderenților lor — le-ar îngădui clădirea unei mai mari case de adunare pentru toți aderenții lor din respectivul oraș, totuși *evită să facă acest lucru*. Dimpotrivă, sectele se mulțumesc cu spații mici pentru adunări. Mai mult; Ele caută să înmulțească numărul micilor comunități singuratice, împărțindu-le mereu. Acesta este sistemul lor statornic de lucru. Pentru că numai așa își pot constitui comunitățile în adevărate familii religioase, în care singuraticele mădulare se cunosc reciproc și se unesc tot mai strâns prin legătura apartenenței religioase. Numai așa e posibil pentru păstor să-și cunoască sufletele, să-și supravegheze continuu comunitatea, să lege relații personale cu toți și să realizeze prescriptul de a cerceta cel puțin odată pe lună, fiecare familie a comunității. Aproape în toate adunările sectare stăpânește atmosfera unei intime și încântătoare comuniuni spirituale. Membrii adunărilor se simt ca mădularele aceleiași familii și se agrăesc — de obicei — reciproc cu cuvintele de „frate” și „soră”. Întreg modul de a fi al adunărilor sectare amintesc exterior de primele comunități ale Bisericii creștine primare din marile orașe ca : Antiohia, Alexandria, Corint, în Răsărit, sau Roma în Apus, și face adâncă

¹ Cf. *Algermissen* : O. c. p. 41.

impresie asupra oamenilor doritori de comuniune religioasă mai intimă. În viața Bisericii creștine primare, ceea ce a atras la Biserica lui Hristos — mai ales pe masele poporului nevoiaș, simplu și sărac — au fost iubirea care-i unia pe toți creștinii întreolaltă și cu păstorii lor, comuniunea religioasă familiară din comunitatea creștină în care toți apăreau — nu numai în biserică ci și în viața particulară — ca niște copii ai unei singure familii, înfrățiți în același duh. (Cf. Fapte 2, 42—47).¹

Dar cu aceasta n'am epuizat nici pe departe cauzele răspândirii sectarismului. Căci — ca și apariția — *expansiunea mișcării sectare are la bază și cauze sau împrejurări de ordin extrabisericesc*, care ancorează în starea științifico-culturală a unei epoci. Așa încât, pentru a aborda mai complet problema cauzelor răspândirii sectelor, este necesară înfățișarea tuturor acelor condițiuni și împrejurări de viață, care au constituit „*spiritul vremii*” din preajma primului războiu mondial și de după acesta. Pentru că *respectivul „spirit al vremii” a promovat în măsură considerabilă, o puternică expansiune a sectarismului.*

Trăsăturile „spiritului vremii” din preajma și de după primul războiu mondial, sunt următoarele:

1. *Efervescența, dibuirea și căutarea în toate domeniile de viață*: Valori și realități străvechi și unanim prețuite, au fost părăsite, pentru a fi înlocuite cu altele. Duhul înnoirilor caută să se impună — cu putere — în toate domeniile de viață. Peste tot se caută după noi căi și tipare de viață. Pătruns și în domeniul religios, acest impuls al timpului se manifestează și în sânul creștinismului și anume în special acolo, unde deja de mult nu s'a mai păstrat acest creștinism în forma și plinătatea lui adevărată. Dorirea fierbinte după adevărul deplin și după harul lui Dumnezeu, a provocat curgerea spiritului religios creștin spre sectele moderne,² care apăreau ca mediul cel mai prielnic pentru satisfacerea acestei dorințe.

2. *Reacțiunea împotriva materialismului ca urmare a prăbușirii unei culturi pur materiale*: Odată biruitor în domeniul teoretic prin răpunerea concepției materialiste despre lume și viață, spiritualismul a căutat să se impună și în domeniul vieții

¹ *Algermissen*: O. c. p. 42 sq.

² *Idem* ibidem, p. 37.

practice printr'o reacțiune puternică împotriva materialismului. Această reacțiune a mînat sufletul uman spre ceeace-i înalt, spiritual. Dar — ca de obicei — reacțiunea a căzut în extremul opus și în consecință domeniul credinței adevărate și sănătoase a fost depășit, prin decăderea într'un pseudo-misticism exaltat și bolnav. Și astfel spiritul religios și-a căutat liniște, hrană și pace în undele misticismului denaturat al sectarismului.¹

3. *Fuga nebună după plăceri și distracții*: E știut că primul războiu mondial a provocat deslănțuirea furtunoasă a tuturor pornirilor josnice din om. Această deslănțuire de poftă a imprimat vremii respective pecetea unei ahtieri după plăceri și distracții sensuale. În fața acestei stări de lucruri, multe suflete nobile au fost scîrbite și în consecință au căutat un mediu de viață mai serioasă și mai riguroasă din punct de vedere moral. Acest mediu îl imbie cu insistență și cu emfază, sectele. Cele mai multe din ele exagerează până la exaltare cerințele morale ale vieții creștine și cad într'un rigorism moral foarte pronunțat. Acest rigorism se concretizează în practicarea unui stil de viață ascetică, care impresionează puternic și momește — în atari timpuri de trîndăvie morală — pe unele spirite preocupate serios de o ținută morală mai înaltă. Aceste spirite nu-și dau seama, că acest pretins rigorism moral se reduce de cele mai multe ori la un legalism formal al faptelor externe gol de duh — strâns înrudit cu moralitatea iudaică — și la un fariseism foarte abil.²

4. *Criza și mizeria spirituală și materială*: Sărăcia și mizeria provocată de primul războiu mondial, a îmbolnăvit lumea atât trupește cât și sufletește. Chinul și amărăciunea, suferința și nenorocirea, toată răutatea, josnicia și nelegiuirea, legate inerent de viața de războiu, au ruinat nervii bărbatilor cari au stat pe front. Mizeria de acasă și grija continuă pentru cei plecați pe câmpul de bătăie, au îngropat și sănătatea celor rămași acasă. Dar *tulburările din viața nervilor au pricinuit și tulburări de ordin sufleteșc*. Și astfel unor suferinzi și flă-

¹ *Algerminen*: O. c. p. 37.

² *Sârbu Corneliu Dr.*: Erezie și sectă. În „*Revista Teologică*”, Ianuarie-Februarie 1945, p. 37.

mânzi după pâine li se strecoară în suflet o altă foame și sete mult mai puternică: *Foamea și setea după pace, liniște și mângăiere sufletească*. Mizeria fizică și spirituală a frânt la mulți — mai ales din păturile mijlocii și din muncitori — orice tărie care maturizează voința. În mulți s'a încuibat o *stare sufletească delicată și sentimentală, care constituie cel mai prielnic teren pentru ideile exaltate*.

Sectele au știut să exploateze această împrejurare favorabilă, cu o dibăcie minunată. În fața unor atari oameni chinuiți de mizerie, *ele apar ca izbăvitorul lor*. Învățătura despre iminenta parusie a Domnului, după care urmează o împărăție a păcii și a fericirii de 1000 de ani, aici pe pământ, și sub conducerea Mântuitorului, au corespuns minunat unor suflete obosite de războiu, distruse și însetate după liniște și izbăvire, fapt care a dat impuls și vigoare mișcării sectare. Exploatarea acestei stări de spirit a mers până la cea mai josnică schimonosire a doctrinei creștine și până la cea mai lipsită de scrupule înșelare a bunei credințe a celor chinuiți de suferință. Căci unele secte — ca așa numiții „Sfinți ai ultimelor zile” și „Neoapostolicii” — nu s'au sfiit să susțină că mijloacele harice pot fi primite de cei vii și pentru rudeniile decedate, în chip substitutiv, și să propovăduiască botezul și „cina” pentru cei morți. Cât de mângâietor și de ademenitor sunau atari învățături în urechile sutelor de mii de mame și de soții, cari jeleau pe fiii sau soții căzuți pe front, este dela sine înțeles. În plus, „Sfinții ultimelor zile” învățau că numai botezul acordat de către ei este valabil și duce la fericire. Acest botez poate să fie primit — substitutiv — de către membrii sectei acesteia, pentru morții lor. Unele dintre secte — de pildă „Studentii în Biblie” — neagă existența chinurilor iadului și prin aceasta cuceriau curentul umanitarist și sentimentalist al timpului, care — și în cele religioase — nu căuta adevărul ci satisfacerea sentimentului. Iar suferinșilor și bolnavilor corporal, li se ofereau binevoitor „Scientiștii”.¹

5. *Marea ispită a ideilor de libertate, egalitate și fraternitate, pentru oamenii timpului respectiv*. Pentru a se face cât mai atrăgătoare, cele mai multe secte au transpus aceste idei în domeniul religios, propovăduind: a) *libertate de constrângerea*

¹ *Algermissen*: O. c. p. 39.

dogmelor: „Noi nu îndatorăm pe membrii noștri la forme rigide de mărturisire și nu cunoaștem nici-o constrângere de credință”; b) *egalitate* între toți membrii cu negarea stării preoțești speciale; c) *frățietate*, punând mare preț pe practicarea acestei virtuți, care nu se reduce la numirea între sine de „frați” și „surori”, ci se concretizează în cugetarea și acțiunea fiecăruia în duhul iubirii frățești. Cât de mult au cucerit și ademenit aceste idei pe unele spirite ale vremii, este dela sine înțeles. Libertatea de dogmă a atras mai ales pe spiritele înfumurate, critice și totuși superficiale și blazate, ale vremii; egalitatea a momit prin perspectiva de a ajunge fiecare la funcțiuni, mai ales pe oamenii simpli cari doriau să ajungă ceva; iar frățietatea a cucerit mai ales sufletele suferinde, chinuite sau distruse, ori nemulțumite de tratamentul acordat de Biserică.¹

6. *Predilecția și ahtierea omului modern după misterios sau mistic, alături de prețuirea unei metode ample științificește.* Ambele aceste porniri ale sufletului modern, le exploatează sectele cu multă abilitate. Temele conferințelor și titlul operelor publicate de secte, sunt anume făcute ca să atragă la ele pe cei setoși de mister. Adventiștii — de pildă — lansează în publicitate titluri ca acestea: „Profetul din Patmos”, „Profetul în curtea Babilonului”, „Misterul destăinuit sau cele șapte peceti sparte”, „Unde sunt morții?”, iar Studenții în Biblie la fel: „Harfa lui Dumnezeu”, „Milioane din cei cari trăesc acum nu vor muri niciodată”. Totul este altfel calculat și alcătuit, încât să încânte pornirea sufletului uman spre misterios și să impresioneze adânc pe oamenii simpli. Pe lângă aceasta, cu toată sârbezimea sau sărăcia cuprinsului și cu toată superficialitatea metodelor, se accentuează cu emfază științificitatea acestora. Nici marile invenții științifice-tehnice: cinematograful și radio-ul, nu sunt lăsate pe dinafară. Russell, întemeietorul sectei „Studenților în Biblie”, a compus — de pildă — filmul „Foto-drama Creațiunii”, în care — în mai multe ore — se înfățișează — după concepția lor — întreaga istorie a pământului, începând cu starea de formă gazoasă și isprăvind cu plinirea în împărăția mesianică. Aceeași sectă lucrează în diferite țări prin *stațiuni proprii de radio-emi-*

¹ *Algermissen*: O. c. ed. 1930p. 39 sq.

siune (astăzi posedă două atari stațiuni) și prin conferințe regulate la posturile streine. Tot pentru a satisface pornirea exaltată a multor oameni după misterios, sectele tratează — la serviciile divine, la adunări și în scrieri — cu preferință deosebită: cărțile profetice ale sf. Scripturii și în special „Apocalipsa” sf. Ioan.¹

Ținând seamă de faptul că războiul actual a reactualizat și potențat unele din stările de spirit înfățișate mai sus, putem afirma categoric, că și „*spiritul vremii*” noastre este foarte prielnic pentru răspândirea sectarismului.

Dar sectele prezintă o serie întreagă de *elemente atractive, care le fac totdeauna căutate de sufletele simple*. Aceste elemente sunt următoarele:

1. *Entuziasmul religios inițial*, adică religiositatea excesivă a sectarilor, îmbinată de obicei cu o predicare în ton patetic și cu exaltare. Datorită acestor moduri de manifestare, adunările sectare oferă o atmosferă foarte captivantă, mai ales că într’ânsele se adaugă cântările de obște și predicile mișcătoare ale presbiterilor, precum și atenția și curtoazia abilă cu care sunt tratați oaspeții. Obiectiv, acest entuziasm se datorește noutății, pe care o prezintă curentele sectare pentru mulțime, iar subiectiv fanatismului religios-mistic exaltat sau retrezirii din adâncul păcatelor, necanalizate la timp de către Biserică. Respectivilor indivizi sectele le oferă o „mântuire” ieftină și „sigură”.²

2. *Năzuința de a restabili creștinismul primordial*: În tendința lor de a reînvia creștinismul apostolic, sectele urmăresc simplitatea și anume în: doctrină, cult, organizație, precum și în raporturile reciproce. Acest minimalism, care în fond este egal cu superficialitatea, obscurantismul și impreciziunea, amăgește mulțimea. E doar știut că nimbul istoric străvechiu captivază spiritul uman. Și sectele au știut să corespundă și acestel cerințe a spiritului uman, îmbrăcându-se în forma atractivă a creștinismului primar, fapt care le face foarte atractive pentru mulțimea simplă. De fapt, mulți — socotind că doctrina și morala Bisericii legitime sunt prea complexe și prea greoaie — s’au lăsat pradă simplității sectare, crezând că prin aceasta

¹ *Algermissen*: O. c. ed. 1930 p. 40 sq; *Idem*; *Konfessionskunde*, Hannover (J. Giesel) 1939, p. 746.

² Cf. *Scvoznikov*: O. c. p. 31 sq.

revin la creștinismul primordial. La acest element de atracție, se adaugă un altul și mai captivant; învățătura despre mântuire și fericire — îmbinată adeseori cu hiliasmul sau cu parusia apropiată,¹ — care propovăduiește o „mântuire” ușoară, „sigură” și o fericire excepțional de aleasă.

3. *Viața morală a sectarilor*: Fără a contesta în unele cazuri meritul de a fi promovat — mai mult vremelnice — o ținută morală aleasă, observăm că sectarii se laudă prea mult cu moralitatea lor rigורistă, declarând că s’au desprins de Biserica plină de nelegiuiri și că s’au constituit în comunitatea „sfinților”, în care se observă sever puritatea moravurilor. Nivelul vieții morale a sectarilor — adeseori ridicat cel puțin de ochii lumii și îmbrăcat în masca unui fariseism foarte abil — este foarte atractiv și mulți credincioși — nemulțumiți de purtările scandaloase ale coreligionarilor lor — trec la secte.

4. *Aspirațiunile politico-sociale democratice ale sectelor*: Urmărind anumite aspirațiuni politice-sociale, sectele sunt atractive mai ales pentru păturile de jos ale poporului, uzând de mijloace demagogice și dându-se drept prietene și sprijinitoare ale celor năpăstuiți. Cu cât poporul este mai chinat de mizerie, cu atât această tactică sectară este mai eficace. Dovadă despre aceasta este faptul că sectarismul prinde teren mai ales printre persoanele din păturile de jos: muncitori și țărani, la cari mizeria este mai frecventă.²

5. *Organizația democratică a sectelor*: Sectarii declară cu emfază că sunt reînviătorii creștinismului primordial și sub raportul organizării comunității creștine, întrucât sunt organizați pe temeiuri democratice și independentiste. Ei susțin că promovează *egalitatea, libertatea și frățietatea*, elemente totdeauna foarte atractive pentru simplismul spiritului omenesc. De subliniat este, însă, faptul că practica sectară desminte această afirmație, întrucât și sectele au o pretinsă organizație democratică și o organizație în „alianțe mondiale” și cu organe „executive” centrale.³ Iar unele organe conducătoare își asumă „prerogative” cu totul contrare spiritului democratic.

¹ Cf. și Sârbu Corneliu: Eshatologism desechilibrat și echilibru moral. In „Telegraful Român”, 30. I. 1944, p. 1.

² Cf. Scvoznicov: O. c. p. 47—50.

³ Cf. Scvoznicov: O. c. p. 51—62; Mulert: O. c. p. 456.

6. *Zelul misionar excesiv și metodele ingenioase de propagandă*: Prozelitismul puternic caracteristic tuturor sectelor, fac pe sectari să propovăduiască cu vreme și fără de vreme, atacând în special acolo unde sunt puncte mai slabe, adică pescuind în ape tulburi, răspândind stăruitor Biblia lor și predîcând atractiv și ademenitor.

În slujba propagandei prozelitiste, sectarii pun la bătaie orice jertfe materiale. În sprijinul acestei afirmații e deajuns să aducem faptul că „Advențiștii de ziua a șaptea” au strâns în anul 1920, dela 185.000 de membri, suma fabuloasă de 11.800.000 dolari, dintre cari peste 7 milioane au rezultat din zeciuială, pe care fiecare mădular al sectei o plătește cu conștiinciozitate exemplară. E dela sine înțeles, că cu atari mijloace materiale sectele pot desfășura o propagandă puternică. Atari secte au posibilitatea să prezinte cărțile, broșurile și foile lor volante în condițiuni tehnice excepționale și pe un preț derizoriu sau chiar gratis. Scrierile lor apar în ediții uriașe. Volumul I din „Schriftstudien” ale lui Russell, a apărut în 336 pag. format octav, purtând pe fila cu titlul, observația: „Numărul ediției aproximativ 10 milioane”.¹

În afară de mijloace materiale excepționale, *sectele moderne își sprijinesc propaganda puternică pe puteri personale foarte zeloase și entuziaste*. Unele din ele au activat și organizat *misionarismul laic* cu toată amplexarea și dibăcia. Predicatorii lor ambulanți nu cruță nici-un drum, nici-o osteneală și nici-o străduință, nici-o supărare și nici-un necaz, pentru a dobândi aderenți. În lucrarea lor, misionarii sectari sunt neobosiți; caută acces peste tot cu riscul oricărei cheltueli de energie.²

Unele secte își iau într'ajutor în propaganda lor, toate mijloacele moderne de reclamă, exploatând multiplu și abil împrejurările și psihologia vremii. Temele conferințelor le vestesc cu mare reclamă, iar accesul la acestea este de cele mai multe ori liber. Pe lângă acestea, aproape toate sectele au case de

¹ *Algermissen*: O. c. ed. 1930, p. 43.

² *Algermissen*: O. c. ed. 1939, p. 43 sq.; Cf. și *Vârnav Arghir Diaconu*: Metodele de propagandă practicate de sectari. În „Misionarul”, Dec. 1929, p. 35 sq.; *Idem*: Propaganda sectară. În „Misionarul”, Febr. 1930, p. 129 sq.

editură proprii, secondate de organizațiuni economice și financiare, puse și acestea din urmă în slujba propagandei.¹

Iar cât privește tactica de propagandă a agitatorilor și colportorilor — bine organizați — aceasta este foarte dibace și calculată. De cele mai multe ori, predicatorii și colportorii se poartă cu rezerve și se adaptează — atât în ce privește conținutul broșurilor cât și în modul de acțiune — ingenios împrejurărilor date. Conținutul unor broșuri este așa fel alcătuit, încât ar putea fi scris și din partea Bisericii. Numai treptat strecoară în suflețe, învățăturile false. Aceeași tactică a rezervei prevăzătoare o practică și în vizitele și conferințele lor. Scrierile lor sunt împodobite cu ilustrațiuni bogate, animale apocaliptice și alte lucruri pline de mister, fiind înfățișate în tablouri atractive. Uneori metoda de lucru este pur comercială, iar maniera de luptă contrastează fragrant cu orice onestitate și iubire de adevăr, demne de adevăratul creștinism.²

De observat, în sfârșit, că sectele sunt atractive — uneori — numai în aparență, întrucât cercetarea în de aproape a elementelor respective duce la concluzia, că acestea au un fond negativ, adică au într'ânsele ceva artificial sau patologic. Pe de altă parte, tot ceea ce au sectele bun într'ânsele, nu este un element propriu lor ci un împrumut din tezaurul creștinismului autentic, pe care îl unilateralizează, accentuiază și exagerează prin exaltări excesive.

III. CAUZELE IVIRII ȘI RĂSPÂNDIRII SECTELOR ÎN ROMÂNIA

A. În trecut, Biserica ortodoxă română a fost singura Biserică din Răsărit, în sânul căreia nu s'au ivit manifestări sectare. Deaceea, cu atât mai stăruitor se pune azi întrebarea: Din ce cauză a apărut — în timpul respectiv — sectarismul la noi?

Fiind integrat și sufletul poporului român în structura psihologică general umană, este dela sine înțeles, că *pricinile fundamentale sau eficiente ale fenomenului sectar dela noi sunt în general aceleași ca și aiurea*. Evident, modul și intensitatea de manifestare a însușirilor și pornirilor intrinsec umane care

¹ *Algermissen*: O. c. ed. 1930, p. 44.

² *Idem*, ibidem p. 44.

constituiesc cauzele primordiale ale fenomenului sectar, sunt determinate și de particularitățile sufletești ale unui neam. Deaceia, în cazul nostru trebuie să fim conștienți și de specificul etno-psihologic al poporului românesc. Cu atât mai mult, cu cât el are repercusiuni considerabile nu numai în angrenajul adâncului psihologic uman, care constituie obârșia primordială a sectelor, ci și în întreg complexul de împrejurări care înmănunchiază cauzele secundare sau ocazionante — de ordin bisericesc sau extrabisericesc — ale sectarismului. Drept aceea, putem afirma în general, că *pricinile și condițiunile ivirii și răspândirii sectelor — înfățișate în expunerile de mai sus — sunt totodată elementele promovatoare ale sectarismului dela noi*. Intrucât însă aceste cauze și condițiuni se conturează și după specificul etno-psihologic al unui popor, precum și al stării lui religios-morale și științifico-culturale — ba într-o anumită măsură și după specificul mediului cosmic respectiv — *problema cauzelor apariției și răspândirii sectarismului la noi nu este complet elucidată, fără considerarea unor elemente și împrejurări specifice țării noastre*.

Prin însăși structura sa etno-psihologică specifică de spirit echilibrat și cumpătat, sufletul românesc pur nu-i mediu prielnic ivirii și creșterii sectarismului. E drept că neamul românesc a moștenit dela strămoșii geto-daci o religiozitate pronunțată și o tendință puternică spre misticism, dar aceasta din urmă a fost temperată de luciditatea raționalismului sănătos caracteristic spiritului latin, moștenită dela strămoșii romani. Așa încât, din plămada geto-dacă-romană a răsărit un neam echilibrat sufletește, dar cu o pronunțată pornire spre religiozitate. Lipsit de o structură sufletească desechilibrată, adică de predominarea prea accentuată a tendinței sentimentale-mistice sau raționaliste, sufletul românesc a oferit creștinismului — care bătea la porțile lui — mediul cel mai receptiv¹ și mai prielnic pentru o desvoltare sănătoasă a lui.

La aceasta se mai adaugă și modul convertirii sufletului românesc la creștinism: o convertire lentă, nesilită și organică, procesul de încreștinare coincidând cu cel de formare a poporului român. Faptul acesta a făcut posibilă pătrunderea crești-

¹ Cf. *passim*: Coman Jean, Zalmoxis un grand problème gète. In „Zalmoxis”, revue des études religieuses, II, 1. 1939. Paris (P. Geuthner) 1939.

nismului până în cele mai adânci fibre ale sufletului românesc și sudarea lor într'un întreg organic într'o așa măsură, încât *ortodoxia a devenit un element esențial în compoziția firii românești și modul ei fundamental de a fi*. Așa fiind, atașamentul sufletului românesc față de ortodoxie este așa de strâns, încât o iubește mai presus de orice.

Singurul element discordant în această fericită îmbinare de calități sufletești, care constituiesc mediul spiritual cel mai receptiv pentru creșterea dreaptă a creștinismului, este *fondul bogat de superstiții* al sufletului românesc, element care a stânjenit totdeauna puritatea integrală a ortodoxiei românești. Acest fond putea fi înlăturat prin întocținerea adâncă a poporului în tainele învățăturii creștine, fapt împiedecat de împrejurările istorice neprielnice prin care am trecut și de condițiunile de viață patriarhale, care au făcut ca creștinismul nostru original să fie un creștinism mai mult popular și fără mari pretenții de îndoctrinare teologică. Dar tocmai această stare a evitat discuțiile teologice subtile, care ar fi dus — poate — uneori la dispute și la scizțiuni.

Prin urmare, *sufletul românesc* — prin întreg specificul său structural psihologic și prin împrejurările încreștinării și ale vieții sale — *nu-i prielnic apariției sectarismului*. Deaceia, acest suflet *n'a discutat niciodată creștinismul său și n'a cârțit niciodată împotriva rânduelilor sale, ci l-a apărât totdeauna cu o mucinicească încăpăținare împotriva tuturor puterilor potrivnice care voiau să-l desbrace de darurile lui*.¹ Nici o credință nouă n'a putut sparge propriu zis uniformitatea noastră de credință măcar că ea s'a îmbiat totdeauna cu sila. Pătrunderea sporadică a catolicismului sau protestantismului s'a făcut printr'o politică silnică, iar poporul n'a părăsit faptic niciodată ortodoxia. Același caz este și cu uniația dela 1700, care — cu toată silnicia ei — n'a putut desprinde propriu zis poporul dela trupul ortodoxiei. Că sufletul românesc nu-i prielnic ivirii sectarismului, ne dovedește eclatant faptul că *acest suflet n'a produs din sine nici-o buruiană sectară, ci chiar sectarismul autohton este rezul-*

¹ Marcu T. Grigorie Dr.: Problema sectelor. Constatări și remedii. În „Analele Asociației „Andrei Șaguna” a clerului ortodox român din Mitropolia Ardealului”, XII—XVII, Sibiu 1940, p. 191.

tatul contaminării venite din afară. De fapt, cercetând obiectiv întreg complexul de cauze și împrejurări cari au prezidat la ivirea Inochentismului¹ și a Tudorismului² la noi, ajungem la concluzia că aceste două secte autohtone sunt în fond rezultatul influențelor străine: rusească și protestantă, asupra spiritului românesc. Singura contribuție românească la nașterea lor este oferirea unor condițiuni și împrejurări favorabile. Așa încât, Inochentie și Tudor Popescu sunt numai întemeietorii istorici ai respectivelor secte și nu întemeietori ideologici propriu-ziși. Incolo, canalul de scurgere al sectelor în țara românească au fost totdeauna străinii: fie cei de departe (America, Anglia, Germania), fie cei din vecini (Ungaria), fie cei ce s'au cuibărit printre noi,³ sprîjiniți puternic de arginți tot streini.

Sporadic înainte de primul războiu mondial printre fiit neamului românesc, sectarismul a pornit cu putere printre noi în preajma respectivului războiu, promovat de o serie întreagă de împrejurări și condițiuni favorabile. Ceeace a promovat sectarismul la noi, a fost în primul rând *propaganda sectară a streinilor, sprijinită sau înlesnită în efectele ei de anumite perversități ale sufletului românesc* — rezultate pe urma contaminării de „spiritul vremii” venit de afuera — și de unele neajunsuri ale vieții bisericești și extrabisericești ale poporului românesc.

B. Cea mai completă și mai sistematică elucidare a problemei originii și răspândirii sectarismului la noi, o dobândim mănecând dela sistemul adoptat în expunerile de până acum. Așa încât, nu rămâne decât să vedem cum s'au manifestat toate elementele respective în cazul neamului nostru.

I. 1. Insușirile și pornirile întrînseci ale sufletului uman cari constituiesc cauzele primordiale sau eficiente ale sectarismului în general, n'au dus — în manifestarea lor — la disensiune și sciziuni în cadrele ortodoxiei românești. Pentrucă acestea s'au temperat în spiritul echilibrat și stăpânit — lipsit de tendințe patologice mistice sau raționaliste — al sufletului românesc și pentrucă s'au redus și s'au subțiat prin integrarea în duhul de

¹ Cf. *Popovschi Nicolae*: Mișcarea dela Balta sau Inochentismul în Basarabia. Chișinău 1926, p. 271—347.

² Cf. *Botoșăneanu Leu Grigorie*: Confesiuni și secte. Studiu istoric-misionar. București 1929, p. 44 sq.

³ *Marcu T. Grigorie Dr.*: Ō. c. p. 196.

viață comunitară al ortodoxiei sau au dispărut cu totul în comunitatea de credință și în comuniunea de spirit ale ortodoxiei. Iar în comuniunea liturgică a cultului divin ortodox: fluviu mistic de simțire și comuniune, Românul și-a scădat toată ființa lui, cu aspirațiunile, durerile și nădejțile lui, stămpărându-și toată setea lui religioasă. Așa încât, *sufletul românesc — păstrat în puritatea lui originală — n'a fost teren prielnic pentru ivirea sectarismului. Numai pervertirea lui ulterioară a înlesnit apariția sectarismului, oferindu-i acestuia condițiuni prielnice de dezvoltare.*

2. Trecând acum la cauzele ocazionante sau secundare ale ivirii și răspândirii sectarismului, și referindu-ne mai întâi la condițiunile sau ocaziunile de ordin teoretic din lăuntrul Bisericii, observăm că:

a) *Ignoranța religioasă a poporului român este una din cauzele principale ale ivirii și răspândirii sectarismului la noi.* Lipsa de inițiere elementară în tainele creștinismului ortodox se constată nu numai în masa credincioșilor din popor ci și în cercurile intelectualilor. Dovadă despre aceasta este și faptul că îndreptarea calendarului a fost considerată la noi ca o schimbare a credinței. Consecința inevitabilă a acestei ignoranțe religioase a fost *lipsa unei convingeri ortodoxe superioare și a unei conștiințe ortodoxe adânci și luminate.* Și astfel la păturile sociale mijlocii sau de jos, ortodoxia românească apare sub forma inferioară de *instinct religios*, care se mulțumește numai cu ritualul, iar la păturile culte suprapuse a rămas numai *obiectul religios, un atașament mai mult de ordin extern*, provenit numai dintr'o deprindere ereditară și păstrat numai de ochii lumii.¹ În consecință, la cei mai mulți dintre fiii neamului ortodoxia s'a redus la un *bisericanism formal*, care s'a mulțumit cu împlinirea formală a unor datorințe religioase și cu convingerea că sunt creștini buni dacă cercetează biserica, sărută icoanele, plătesc slujbe, postesc, se spovedesc și se cuminecă.² Ba, unii dintre ei sunt creștini numai prin botez, încolo streini

¹ Dăruărescu N. I.: Reflexiuni asupra stării religioase în prezent a poporului român. În „Misionarul”, Noemvrie 1929, p. 34.

² Tarangul Oreste Dr.: Metodele de propagandă practicate de sectari. Cum trebuie organizată lupta misionară în condițiunile actuale. În „Misionarul”, Noemvrie 1929, p. 65 sq.

cu totul de Biserică și de poruncile și rânduelile ei, indiferenți sau chiar hultori ai ei.

La starea mai sus înfățișată, a contribuit și *fondul sufletesc bogat în superstiții al poporului*. Este știut doar, că superstiția zace la baza vieții religios-morale a poporului nostru și-i conduce toate gândurile și faptele, dela leagăn și până la mormânt. Această realitate sufletească se opune operei de evanghelizare și sfințire deplină în Hristos și — eo ipso — lucrării de formare a unei convingeri ortodoxe superioare și a unei conștiințe ortodoxe adânci și luminate.

Că această stare de ignoranță, de creștinism mai mult tradițional, redus la o credință aproape exclusiv implicită și legată mai mult de formă decât de conținut, a îngăduit mișcărilor sectare să se strecoare cu ușurință în sufletul neamului, este dela sine înțeles.

b) *Indoiala cu privire la unul sau mai multe din adevărurile ortodoxe, nu s'a manifestat la noi decât foarte târziu*. Suflet echilibrat și cumpătat, credinciosul român n'a ispătit adâncul de taină al ortodoxiei, ci s'a integrat organic într'ansul purtat pe aripile credinței. Cum spuneam și mai sus, atașamentul strâns de adevărul ortodox a fost înlesnit și de lipsa discuțiilor teologice subtile și sfredelitoare, creștinismul nostru originar fiind de un pronunțat caracter popular. Abia după ce *raționalismul modern* a pătruns în pătura cultă dela noi și a provocat *emanciparea spiritului intelectualist* — călăuzit numai de rațiune și animat de materialism — de sub *tutela îndrumătoare a concepției ortodoxe*, s'au strecurat — printre intelectuali — îndoeli, indiferentism sau rezerve. Acest curent a laicizat viața și a îndepărtat-o de spiritul ortodox, a înstigat desconsiderarea și chiar batjocorirea Bisericii. În popor, nu s'au manifestat îndoeli exprese. Și totuși și *păturile populare sunt foarte susceptibile de îndoială*, pentru că — fiind lipsită de o convingere ortodoxă superioară — sectarii strecoară foarte ușor în sufletul lor, îndoiala cu privire la adevărurile ortodoxe.

3. Cât privește *ocaziunile de ordin practic din sânul Bisericii noastre*, trebuie să subliniem faptul că :

a) *Setea religioasă-mistică a poporului nostru — nesatisfăcută integral — a înlesnit mult accesul sectarismului la*

noi. După cum am văzut mai sus, poporul român — prin însăși structura sa psihologică specifică — este stăpânit de o pornire puternică spre religiozitate și spre misticism sănătos. Câtă vreme viața bisericească ortodoxă a satisfăcut această pornire, ea n'a constituit nici o primejdie, ci dîmpotrivă; a fost pîrghia de ordin natural pe care harul divin turnat prin albia Bisericii ortodoxe, a clădit o intensă trăire de spiritualitate ortodoxă. Această stare de lucruri s'a schimbat numai atunci, cînd misticismul credincioșilor noștri n'a mai fost suficient cultivat și hrănit de Biserica ortodoxă română. Neocupându-se aceasta din urmă aproape deloc de interiorizarea și adîncirea creștinismului ortodox în conștiința poporului — prin evanghelizare și temeinicire adîncită a trăirii lui religioase — și rămînând mai mult la ritual, care de multe ori a decăzut la un formalism mecanic și gol de duh, era foarte firesc să prindă teren — în sufletul naiv și curat al poporului nostru — curente mistice. Cine avea să vină mai întăiu, ca să potolească această sete mistică nesatisfăcută, acela avea toate șansele izbînzii. Ori, la noi pînă să vină Biserica să umple acest gol, au întrecut-o sectele, care au exploatat din plin această situație favorabilă pentru lucrarea lor.

Nu numai că respectiva sete n'a fost satisfăcută, ci a fost bătuită de lipsurile aduse de dezastrul religios-moral de după primul războiu mondial. În fața acestei situații, sufletele ploase au rămas oarecum desorientate și au reacționat diferit: Tradiționaliștii încarnați au rămas mai departe în sânul ortodoxiei, spiritele religioase emancipate și deprinse să trăiască mai mult din expediente, s'au făcut condamnabile cozi de topor, fie oferindu-și cu mult zel serviciile lor în schimbul arginților sectelor, fie punându-se în slujba altor credințe religioase sau politice, iar firile mistice bolnăvicioase dar sincere au fost abil ademenite — grație ignoranței religioase a poporului nostru și setei lui puternice după mîntuire — de predicatorii sectari, cărora le-a fost foarte ușor să exploateze tragicul situației, însinuînd că rămînerea în sânul ortodoxiei echivalează cu periclitarea gravă a mîntuirii lor.¹ Și astfel setea mistică necanalizată și nesatisfăcută, a apucat calea desechilibrată sectară a misti-

¹ Cf. Dărvărescu: O. c. p. 36 sq.

cismului exaltat sau orgiastic-extatic, practicat de Inochentism sau de Hlăști.

b) *Marea mișcare a Reformațiunii protestante* n'a avut ecou dezastruos asupra ortodoxiei românești. Geniul religios al neamului românesc a știut să împrumute din respectivul curent numai ceea ce i-a fost de folos: principiul îmbrăcării cuvântului lui Dumnezeu în limba națională, sub impulsul căruia s'a născut binecuvântatul curent de traduceri religioase în limba română. Incolo, ereziile protestante n'au pătruns în sufletul poporului, ele mărginindu-se la respectivele minorități conlocuitoare. Așa încât, noi n'am avut o reformă religioasă ca în Apus.¹ A trebuit să vină puternica propagandă sectară de după primul războiu mondial care a reușit — cu concursul împrejurărilor favorabile date — să strecoare în sufletul unor credincioși, duhul protestant radicalizat de toate sectele raționaliste.

c) Cât privește celelalte condițiuni sau ocaziuni de ordin practic din sânul vieții bisericești, observăm doar următoarele: Prea marea întindere a unor parohii mai ales la orașe sau lăsarea unora dintre ele prea mult timp vacante, lipsa de preoți bine pregătiți după primul războiu mondial, scăderile morale ale unor preoți sau absența lor dela îndeplinirea conștiințioasă a chemării lor, angajarea unora în lupta politică de partid, lipsa asistenței materiale a credincioșilor, nerespectarea repausului duminecal, reforma pripită a calendarului făcută fără pregătirea psihologică necesară, animozitățile ce se ivesc uneori în jurul așa numitelor „taxe stolare”, decăderea morală a unora dintre credincioși și ambițiile altora precum și alte neajunsuri din viața bisericească — de ordin moral, administrativ sau pastoral — au constituit totdeauna un mediu prielnic pentru propaganda sectară.

Trebue să subliniem în mod deosebit două împrejurări din viața bisericească și anume: *Lipsa contactului direct și intens al poporului cu sf. Scriptură*, îmbinat cu o evanghelizare mai adâncă, care sf. Scriptură — înzestrată cu un comentariu popular — ar fi satisfăcut considerabil setea după cunoașterea adevărului veșnic și ar fi risipit în largă măsură ignoranța religioasă a acestuia,

¹ Cf. *Ispir Gh. Vasile Dr.*: *Sectele Religioase din România*. Arad 1929, p. 12.

precum și *absența unei acțiuni de prevenire a sectarismului* din partea Bisericii ortodoxe române — cauzată în mare parte de încrederea prea mare în tradiționalismul și echilibrul masselor populare — au înlesnit mult prinderea sectarismului.

II. Trecând la *condițiunile și ocaziunile din afara Bisericii*, începem cu cele de ordin teoretic-științific și observăm că :

1. a) *Nestatornicia religioasă* n'a fost cunoscută de sufletul românesc pur, care a rămas strâns legat de ortodoxia strămoșească. Abia raționalismul modern detașat de orice tutelă transcendentă — pătrunzând în păturile culte dela noi — a provocat sporadic anumite peregrinări religioase. Această nestatornicie a fost potențată — ca și aiurea — de situațiile crelate de primul războiu mondial. Iar după același războiu coloritul religios al țării noastre a devenit mai variat prin prezența atâtor minorități cu o religie neortodoxă, ceea ce a avut ca urmare slăbirea legăturii cu comunitatea ortodoxă, al cărei membri au început să oscileze în diferite direcții. Un vânt de libertate rău înțeleasă a creat o atmosferă de adevărată *anarhie spirituală*, care a clătinat atașamentul nostru strâns față de bunurile spirituale tradiționale.¹

b) *Setea de noutate și de mister* încă a chinuit unele suflete dela noi. Aceasta a alimentat tendința spre modernism în ale credinței, receptivitatea față de inovațiuni în viața religioasă sau interesul față de chestiuni religioase mai adânci, și a creat astfel un teren prielnic pentru sectarism, care satisface aparent această sete nu numai prin învățăturile religioase noi ci și prin oferirea de material variat — istoric și științific — prin revistele și broșurile lui.

2. Condițiunile externe de ordin practic se conturează la noi în felul următor :

a) Cât privește diferitele curente politice sau sociale, observăm că diverse *curente neprielnice* de după primul războiu mondial, ca : unele *curente subversive* care au produs spargerea blocului unității sufletești și desprinderea de duhul tradițional sănătos, apoi *materialismul* care domină aproape toate păturile sociale, *politicianismul* care a produs corupția politicianistă din ultimii ani și a fărâmițat unitatea orientării noastre politice în

¹ Cf. *Isptr G. V.* : Sectele religioase un pericol național și social. In „Ortodoxia”. București 1942, vol. I, p. 75.

numeroase tabere adverse ce nu practicaau mijloace de acțiune demne, egoismul și ambițiile vanitoase, *au pervertit grav fondul sufletesc sănătos al poporului și l-au făcut teren prielnic pentru aclimatizarea particularităților sectare*. În plus, același războiu a produs sguduirii sufletești puternice și contactul intim că străinii sectari și — prin aceasta — contaminarea de sectarism. Iar după războiu contaminarea s'a produs continuu nu numai prin prozelitismul sectar ci și prin Românii plecați în America și întorși apoi acasă, sau prin streinii pripășiți la noi.

b) *Propaganda sectară este cauza primordială a sectarismului la noi*. Susținută puternic și îndrăzneț — mai ales prin bani — de neamuri streine și dușmane nouă și îmbrăcată în forme ademenitoare, de multe ori având la bază dedesubturi de ordin politic și iredentist ce urmăresc dizolvarea lentă a unității noastre sufletești, această propagandă a prins ușor la poporul nostru. Ceeace a sedus mai ales naivitatea și buna credință a poporului, a fost masca fățarnică a unei severități morale deosebite, a unei mântuirii comode, a unei fericiri nespuse îmbinate cu desfătări trupești sau propovăduirea iminentei parusii a Domnului.

c) *Regimul sectelor din România a fost deasemenea foarte favorabil răspândirii și desvoltării sectarismului*. Alături de o sprijinire considerabilă a Bisericii din partea Statului român, constatăm că statul modern, interconfesional, liberal, tolerant și laic, a prins consistență și la noi,¹ sprijinit fiind de politicantismul inconștient de după 1918 și de nepăsarea religioasă a unor guverne ce s'au perindat la cârma țării. La această stare de lucruri a contribuit și faptul că o serie întreagă de neajunsuri și deficiențe ale politicii românești postbelice au împiedecat constituirea României într'un stat bine consolidat și deplin independent, care să nu se lase atât de mult influențat de politica și diplomația internațională.

La toate aceste împrejurări, trebuie să adăugăm una specifică poporului nostru: *Ospitalitatea și toleranța aproape excesivă a Românului*. Caracterul sociabil al Românului înlesnește contactul dela om la om, mai mult decât e necesar, fapt de

¹ Cf. *Isptr. G. V.*: Sectele religioase un pericol național și social, p. 79, 86.

care propaganda sectară știe să profite cu succes. Căci la ospitalitatea Românului se adaugă nu numai tolerarea infirmităților și diformităților psihologice și doctrinale ale streinilor ci și împrumutarea naivă a crezurilor și atitudinilor cu totul streine de sufletul său curat.¹

3. În ceea ce privește contribuția „spiritului vremii” creat de primul războiu mondial, la ivirea și răspândirea sectarismului din România, aceasta a fost atinsă deja în considerațiile de mai sus. Pentru că *cele mai multe cauze și împrejurări care au promovat sectarismul la noi, au fost oferite tocmai de respectiva stare de lucruri.*

„Spiritul vremii” creat de primul războiu mondial a pătruns — firește — și la noi, dar ecoul lui — dealtfel foarte puternic și sguđuitor — s'a reflectat prin prizma stărilor specifice dela noi. În orice caz, vântul căutărilor și al dibuirilor din toate domeniile de viață, a produs și la noi desprinderea de făgașele tradiționale ale vieții și receptivitatea spre înnoiri. Reacțiunea împotriva materialismului a potențat tendința mistică a poporului și l-a aruncat în brațele misticismului sectar. Cel mai puternic și dezastruos ecou l-a avut însă la noi *criza materială și spirituală și mai ales cea religio-morală.* Starea economică-socială a creat răzvrătiri față de ordinea existentă și mai ales față de Biserică. Dorința mulțimii de a vedea realizată o lume mai bună și mai fericită a fost exploatată abil de sectari prin făgădueli de mai bine. Iar criza morală s'a deslănțuit cu toată furia tub toate aspectele ei: *arta imorală* a săpat adânc la temelia vieții morale creștine și — prin aceasta — la însăși temelia Bisericii strămoșești; *luxul și destrăbălarea* s'au întins dela orașe și la țară, aducând cu ele și alte păcate ce au produs o mulțime de boale și de nenorociri, iar alcoolismul, sudalmele și alte vicii sau obiceiuri rele, *au pervertit și desechilibrat sufletul românesc.* Pe lângă aceasta, *desorientarea* sufletească în general și în special *desorientarea religioasă* — îmbinată cu un duh puternic de *anarhie spirituală* — au sporit și mai mult mediul prielnic sectarismului. În fine, *puternicul prozelitism sectar*, bazat pe ingeniozitatea și eficacitatea metodelor de propagandă și

¹ Cf. Ionescu C. *Marin Dr. Pr.*: Sectarismul mare pericol social. București 1941, p. 15 sq.

îlesnit de atâtea elemente atractive ale mișcării sectare, a zăpăcit pe poporul nostru și a găsit Biserica ortodoxă română oarecum nepregătită în fața acestei situații.

Expunerile noastre se încheie firesc cu două concluziuni, care au darul de a vădi valoarea practică a acestui studiu; 1. Datorită cauzelor sale spirituale adânci și de ordin permanent, sectarismul va persista continuu în viața religioasă a omenirii. Împrejurările create de războiul actual abia sfârșit în Europa, sunt aproape aceleași cu cele ale războiului mondial trecut. De aici rezultă, că împrejurările actuale *sunt tot atât de favorabile desvoltării sectarismului*. Deaceea, *se impune o accentuată vigilență și continuă prezență a Bisericii la datorie*. 2. Cauzele și împrejurările favorabile ivirii și răspândirii sectelor aruncă puternice raze de lumină asupra metodelor și mijloacelor de combatere a sectarismului. Prin urmare, *metodologia luptei antisectare trebuie să țină neapărat cont de ele*.

Biblioteca Mitropolitană Sibiu

II

DATE ȘCOLARE

PERSONALUL DIDACTIC ȘI ADMINISTRATIV

1. *Dumitru Stăniloae*, doctor în teologie, protopresbiter stavrofor, profesor titular și delegat cu purtarea agendelor oficiului de rector. Ani de serviciu 16.

2. *Nicolae Terchilă*, doctor în teologie și filosofie, presbiter, profesor titular. Ani de serviciu 20.

3. *Nicolae Neaga*, doctor în teologie și filosofie, presbiter, profesor titular. Ani de serviciu 17.

4. *Grigorie T. Marcu*, doctor în teologie, diacon, profesor agregat. Ani de serviciu 9.

5. *Liviu Stan*, doctor în teologie, presbiter, profesor agregat. Ani de serviciu 8.

6. *Teodor Bodogae*, doctor în teologie, presbiter, profesor titular. Ani de serviciu 5.

7. *Emilian Vasilescu*, doctor în teologie și licențiat în filosofie, diacon, profesor titular. Ani de serviciu 2.

8. *Nicolae Mladin*, licențiat în teologie, diacon, profesor suplinitor. Ani de serviciu 2.

9. *Gheorghe Șoima*, absolvent al Academiei teologice și al Academiei regale de muzică din București, presbiter, conferențiar. Ani de serviciu 3, iar la Școala Normală „A. Șaguna” 4.

10. *Dumitru Călugăr*, licențiat în teologie, presbiter, conferențiar suplinitor. Ani de serviciu 2.

11. *Corneliu Sârbu*, doctor în teologie, presbiter, conferențiar suplinitor. Ani de serviciu 2.

12. *Nicolae Ittu*, doctor în medicină, profesor de igienă și medic al Academiei teologice. Ani de serviciu 35.

13. *Nicodim Belea*, licențiat în teologie, presbiter, duhovnic al Academiei teologice. Ani de serviciu 5.

ACTIVITATEA EXTRAȘCOLARĂ (CULTURALĂ) A PROFESORILOR

ÎN ANUL ȘCOLAR 1944/45

Dr. D. Stăniloae :

A redactat „Telegraful Român”. A colaborat la „Revista Teologică”. Conferință : „Biserica în Uniunea Sovietică” în cadrele „Arlusului”, Sibiu 18 Martie 1945.

Dr. N. Terchilă :

A colaborat la „Telegraful Român” și „Revista Teologică”.

Dr. N. Neaga :

A colaborat la „Telegraful Român” și „Revista Teologică”.

A publicat „Comentariul la Geneză” în acest Anuar.

Dr. Grigorie T. Marcu :

Directorul revistei „Revista Teologică”.

A colaborat la „Telegraful Român”.

Lucrări tipărite : „Din neamul lui Dumnezeu suntem” (p. 18) ; „Procesul Mântuitorului. Studiu juridic și teologic”. În colaborare cu Dr. Ioan Fruma. („Seria Teologică” nr. 30, p. VIII + 348).

Conferințe : „Procesul Mântuitorului” (la Universitate, în cadrele FORS).

Predicator al catedralei mitropolitane.

Dr. Liviu Stan :

A funcționat în al patrulea an ca preot confesor în garnizoana Sibiu.

A publicat studiul : „Sfinții Români” — în Seria Teologică. nr. 31 — Sibiu 1945.

Dr. Teodor Bodogae :

A colaborat la „Revista Teologică”.

Dr. Emilian Vasilescu :

A colaborat la „Telegraful Român” și „Revista Teologică”. Conferințe : „Prezența divină” (Sibiu, Universitate, FORS, 22 Aprilie 1945) ; „Filosofia tomistă și filosofia modernă”, (Sibiu Universitate, FORS, 10 Iunie 1945).

Nicolae Mladin :

A colaborat la „Telegraful Român”, „Revista Teologică” și „Duh și Adevăr” (Timișoara).

Conferințe: „Martirii Ortodoxiei” (Soc. Naț. a fem. ort. la Dumineca Ortodoxiei), „Tineretul și Rugăciunea” (F. O. R. S. 21 Aprilie 1945), apărute în colecția „Chemări către tineret” ce apare sub îngrijirea Sf. Sale.

A predicat la catedrală.

Gh. Șoima:

A publicat lucrarea „Funcțiunile muzicii liturgice” și a condus corul catedralei ort. rom. din Sibiu.

Dr. Corneliu Sârbu:

A colaborat la „Revista Teologică” și redactează „Telegraful Român” dela Paști 1945.

Conferințe: 1. Semnificația morală și socială a Intrupării (Sibiu, Sindicatul funcționarilor dela Administrația financiară, 18 Dec. 1943); 2. Sensul spiritual al postului (Sibiu, Universitate, FORS, 24 Aprilie 1945).

A publicat studiul: „Misionarismul laic în lupta antisectară”, în: „Problemele vremii” Nr. 9.

Un studiu în acest Anuar (și în extras).

Dumitru Călugăr:

A colaborat la „Telegraful Român” și „Revista Teologică”.

Pr. Nicodim Belea:

A colaborat la „Telegraful Român” și „Revista Teologică”.

MATERIILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT

ANUL I

1. *Introducere în Vechiul Testament*, 2 ore pe săptămână, profesor Dr. N. Neaga.

2. *Exegeza Testamentului Vechiu și limba ebraică*, 2 ore pe săptămână, profesor Dr. N. Neaga.

3. *Arheologia biblică*, 1 oră pe săptămână, profesor Dr. N. Neaga.

4. *Istoria bisericească universală până la 1054*, 2 ore pe săptămână, prof. Dr. T. Bodoșogae.

5. *Patrologia cu anul II*, 1 oră pe săptămână, profesor Dr. T. Bodoșogae.

6. *Istoria bisericii române, până la 1700*, 2 ore pe săptămână, prof. Dr. T. Bodoșogae.

7. *Limba greacă*, 1 oră pe săptămână, profesor Dr. Gr. T. Marcu.

8. *Introducere în Filosofie*, 2 ore pe săptămână, prof. Dr. N. Terchilă.

9. *Psihologie*, 1 oră pe săptămână, prof. Dr. N. Terchilă.

10. *Istoria filosofiei*, 1 oră pe săptămână, prof. Dr. Nicolae Terchilă.

11. *Muzică bis. și Ritual*, 3 ore pe săptămână, conferențiar G. Șoima.

12. *Seminar de Istoria bisericii universale*, 1 oră împreună cu an. II, prof. Dr. T. Bodogae.

13. *Seminar de Istoria bisericii române*, 1 oră pe săptămână, împreună cu an. II, prof. Dr. T. Bodogae.

14. *Cor*, 4 ore pe săptămână, împreună cu an. II, III, IV, conf. G. Șoima.

ANUL II

1. *Introducere în Testamentul Nou*, 2 ore pe săptămână, prof. Dr. Gr. T. Marcu.

2. *Exegeza Testamentului Nou*, 1 oră pe săptămână, prof. Dr. Gr. T. Marcu.

3. *Exegeza Testamentului Vechiu*, 1 oră pe săptămână, prof. Dr. N. Neaga.

4. *Istoria bisericească universală, dela 1054 până azi*, 2 ore pe săptămână, prof. Dr. T. Bodogae.

5. *Istoria bisericii române*, 2 ore pe săptămână, prof. Dr. T. Bodogae.

6. *Patrologie și Agiologie*, 1 oră pe săptămână cu an. I, prof. Dr. T. Bodogae.

7. *Istoria artei creștine*, 1 oră pe săptămână, profesor Dr. T. Bodogae.

8. *Filosofia creștină*, 1 oră pe săptămână, profesor Dr. N. Terchilă.

9. *Misiuni (istoric)*, 2 ore pe săptămână, conf. Dr. Corneliu Sârbu.

10. *Muzică bisericească și Ritual*, 3 ore pe săptămână, conf. G. Șoima.

11. *Seminar de Istoria bisericească universală*, 1 oră pe săptămână, împreună cu an. II, prof. Dr. T. Bodogae.

12. *Seminar de Istoria bisericii române*, împreună cu an. I, prof. Dr. T. Bodogae.

13. *Seminar filosofic*, 1 oră pe săptămână, profesor Dr. N. Terchilă.

14. *Seminar Testamentul Vechiu*, 1 oră pe săptămână, prof. Dr. N. Neaga.

15. *Seminar Testamentul Nou*, 1 oră pe săptămână, prof. Dr. Gr. T. Marcu.

16. *Cor*, 4 ore pe săptămână, împreună cu an. I, III, IV, conf. G. Șoima.

ANUL III

1. *Dogmatică*, 3 ore pe săptămână, prof. Dr. D. Stănilloae. —

2. *Apologetică*, 4 ore pe săptămână, profesor Dr. Emilian Vasilescu.

3. *Teologie morală*, 3 ore pe săptămână, prof. N. Mladin.

4. *Sociologie*, 1 oră pe săptămână, prof. Dr. Emilian Vasilescu.

5. *Teologie mistică*, 2 ore pe săptămână, prof. N. Mladin.

6. *Exegeza Testamentului Nou*, 2 ore pe săptămână, prof. Dr. Gr. T. Marcu.

7. *Catihetică teoretică*, 2 ore pe săptămână, conf. D. Călugăr. —

8. *Omiletică teoretică*, 2 ore pe săptămână, conf. D. Călugăr.

9. *Pedagogia și Istoria bisericească*, 1 oră pe săptămână, Dr. N. Terchilă.

10. *Seminar Apologetic*, 1 oră pe săptămână, profesor Dr. Emilian Vasilescu.

11. *Seminar moral*, 1 oră pe săptămână, prof. N. Mladin.

12. *Muzică bisericească și Ritual*, 2 ore pe săptămână, conf. G. Șoima.

13. *Cor*, 4 ore pe săptămână, împreună cu an. I, II, IV, conf. G. Șoima.

ANUL IV

1. *Dogmatică*, 3 ore pe săptămână, prof. Dr. D. Stănilloae. —

2. *Dreptul bisericesc*, 4 ore pe săptămână, profesor Dr. Liviu Stan.

3. *Administrația bisericească*, 1 oră pe săptămână, prof. Dr. Liviu Stan,

4. *Pastorala*, 2 ore pe săptămână, prof. Dr. Gr. T. Marcu.
5. *Liturgica*, 3 ore pe săptămână, prof. Dr. Gr. T. Marcu.
6. *Omiletică; Predici*, 1 oră pe săptămână, conf. D. Călugăr.
- 7. *Catihetică: Lecții practice*, 1 oră pe săptămână, conf. D. Călugăr.
8. *Seotologie și îndrumări misionare*, 3 ore pe săptămână, conf. Dr. C. Sârbu.
9. *Muzică bisericească și Ritual*, 2 ore pe săptămână, conf. G. Șolma.
- 10. *Seminar dogmatic*, 1 oră pe săptămână, prof. Dr. D. Stănilloae.
11. *Seminar de drept bisericesc*, 1 oră pe săptămână, prof. Dr. Liviu Stan.
12. *Seminar pastoral*, 1 oră pe săptămână, prof. Dr. Gr. T. Marcu.
13. *Cor*, 4 ore pe săptămână, împreună cu an. I, II, III, conf. G. Șolma.
14. *Igiena*, 1 oră pe săptămână, Dr. N. Ittu.

Biblioteca Mitropolitană Sibiu

T A B L O U L

STUDENȚILOR INMATRICULAȚI ÎN ANUL ACADEMIC 1944/45

ANUL I

1. Ioan Anuța din Mărgăritești	5. Diac. Agatodor Gladcovschi din Morozeni
2. Benlamin Basa din Tâmpa	6. Silviu Marîș din Zam
3. Despina Bazavan din Turnu-Severin	7. Ana Drăghilă (stud. extraordinară) din Tău
4. Gheorghe Cosma din Țigănești de Criș	8. Valeria Nicoară (stud. extraordinară) din Merghindeal

ANUL II

1. Pr. Constantin Boncea din Poenari	4. Pr. Aurelian Dumitrescu din Teșila
2. Diac. Alexandru Costriș din Bila	5. Diac. Ștefan Ene din Chetrești
3. Diac. Nicolae Costache din Ștefan cel Mare	6. Pr. Petre Georgescu din Pietroșani
	7. Diac. Aurel Judele din Iași

8. Diac. Constantin Popescu din Obârșia de Câmp	13. Pr. Stoian Șurcă din Plelea
9. Eugen Popescu din Rotunda	14. Diac. Nicolae Tache din Pietroșani
10. Pr. Gheorghe Popescu din Telu-Deal	15. Diac. Ioan Tudor din Tângăru
11. Pr. Ilie Popescu din Greci	16. Pr. Mircea Țigănoiu din Brăila
12. Pr. Constantin Rădulescu din Baldovinești	

ANUL III

1. Diac. Iosif Bolog din Petrilaca	6. Protos. Varahil Jitaru din Pângărați
2. Pr. Alexandru Boncea din Șuici	7. Pr. Gheorghe Mateescu din Târiceni
3. Diac. Pompiliu Dumbravă din Bunești	8. Viorel Paștea din Sărata
4. Pr. Marin Dumitrescu din Orja	9. Pr. Gheorghe Pănculescu din Cegani
5. Pr. Teodor Gane din Iepurești	10. Pr. Teodor Stănescu din Trestia
	11. Moise Ciura (stud. extraordinar) din Silvașul-Superior

ANUL IV

1. Pr. Ioan Boștina din Ciuperceni	8. Aurel Noghiță din Popești
2. Liviu Cioca din Ruja	9. Enea Papp din Sohodor
3. Ioan Cosma din Măderat	10. Dorin Perian din Săliște
4. Aurel Henegar din Limba	11. Avram Petric din Chișcădaga
5. Nicolae Isac din Zlaști	12. Iancu Popa din Veneția de Jos
6. Traian Isailă din Lupu	13. Gheorghe Rău din Avdarma
7. Eugeniu Munteanu din No-crîh	14. Diacon Ioan Tomescu din Orșova

T A B L O U L

STUDENȚILOR DIN ARHIEPISCOPIE, PE PROTOPOPIATE

Nr. crt.	Protopopiatul	A n u l				Total
		I	II	III	IV	
1	Agnita	1	—	—	2	3
2	Avrig	—	—	—	—	—
3	Băița	—	—	—	1	1
4	Blaj	—	—	—	1	1
5	Brașov	—	—	—	—	—
6	Deva	1	—	—	2	3
7	Dobra	1	—	—	—	1
8	Dumbrăveni	—	—	—	—	—
9	Făgăraș	—	—	—	—	—
10	Hățeg	—	—	—	1	1
11	Hunedoara	—	—	—	—	—
12	Ilia	—	—	—	—	—
13	Mercurea	1	—	—	—	1
14	Medias	—	—	—	1	1
15	Oltul	—	—	1	—	1
16	Orăștie	—	—	—	—	—
17	Rupea	—	—	—	—	—
18	Săliște	—	—	—	—	—
19	Sibiu	—	—	—	1	1
20	Sebeș	—	—	—	—	—
21	Târnava	—	—	—	—	—
22	Zarand	—	—	—	—	—
23	Din alte eparhii	4	16	10	5	35
Total		8	16	11	14	49

T A B L O U L

STUDENȚILOR DUPĂ STAREA SOCIALĂ A PĂRINȚILOR

Nr. curent	A n u l	Preoți	Invalidi	Funcționari	Meseriași	Agricultori	Total general
1	I	—	—	1	1	6	8
2	II	3	3	1	—	8	16
3	III	3	1	1	1	6	11
4	IV	3	—	3	—	8	14
Total		9	4	6	2	28	49

INTREȚINEREA STUDENȚILOR

Toți studenții au locuit în internatul Academiei. Taxa de întreținere în internat a fost de 80.000 Lei anual. Pe seama studenților nepreotiți și fără parohii s'au repartizat 35 burse de câte 3000 Lei Lunar, acordate de Onor. Minister al Cultelor, în total 1.050.000 Lei. Tot pentru întreținerea internatului s'a mai folosit un ajutor de 2.500.000 Lei acordat de Onor. Minister al Cultelor. Șase studenți nou veniți au primit dela P. Ven. Consiliu arhiepiscopesc stofa pentru reverendă.

BIBLIOTECA MITROPOLIEI ȘI A ACADEMIEI

La sfârșitul anului academic 1943/44 erau 16.428 opere, în 20.163 volume. În cursul anului academic 1944/45 numărul operelor a crescut la 16.589, iar al volumelor la 20.357.

Biblioteca Mitropolitană Sibiu

I

CRONICA ANULUI

SCHIMBĂRI ÎN CORPUL DIDACTIC

P. C. Păr. prof. Dr. Teodor Bodogae a fost confirmat prin Decretul Regal Nr. 2017, publicat în Monitorul Oficial Nr. 258 din 6 Nov. 1944, ca profesor titular la catedra de Istoria Bisericii universale și Patrologie, după ce i s'au făcut toate formele de chemare, conform Regulamentului Academiei.

La catedra de Teologie Pastorală și Liturgică P. Ven. Cons. Arhiepiscopesc a numit ca suplinitor pentru anul acad. 1944/45 pe P. C. Păr. Dr. Grigorie T. Marcu prin adresa Nr. 10.997 din 1944, iar Ministerul Cultelor a recunoscut această numire prin adresa Nr. 9640 din 7 Martie 1945.

ȘEDINȚELE CONSILIULUI PROFESORAL

În anul academic 1944/45 consiliul profesoral a ținut 8 ședințe ordinare, 4 extraordinare și 7 speciale, rezolvând chestiunile privitoare la bunul mers al învățământului și la viața duhovnicească a studenților.

MOMENTE SOLEMNE

Deschiderea anului academic 1944/45 s'a făcut Duminecă în 22 Oct. 1944, după ce profesorii și studenții au asistat la sf. Liturghie în catedrala mitropolitană. Într'un cadru restrâns, potrivit cu împrejurările, Păr. rector Dr. D. Stăniloae a rostit studenților un scurt cuvânt despre misiunea viitorului preot în orizontul nouilor orientări sociale.

Incheierea festivă a anului academic a avut loc Duminecă în 17 Iunie la orele 11^{1/2}, în Aula Academiei, fiind de față I. P. S. Mitropolit Nicolae, P. C. consilieri arhiepiscopesci și mitropolitani, profesorii și studenții Academiei.

În cadrul unui mic program de coruri, Păr. rector Dr. D. Stăniloae le-a vorbit studenților, arătând obligațiile cari îi așteaptă în mijlocul unei lumi schimbate. La sfârșit I. P. S. Mitropolit Nicolae a dat studenților luminoase sfaturi și îndemnuri de ordin pastoral și duhovnicesc.

IV

SOCIETATEA DE LECTURĂ „ANDREI ȘAGUNA” A STUDENȚILOR DELA ACADEMIA TEOLOGICĂ „ANDREIANĂ” DIN SIBIU

— Anul societar 1944/1945 —

RAPORT GENERAL

1. ACTIVITATEA SOCIETĂȚII ÎN GENERAL

Societatea s'a constituit în ședința din 24 Octomvrie 1944, condusă de P. C. Părinte Prot.-Stavrofor Dr. Dumitru Stăniloae, Rectorul Academiei Teologice „Andreiane”.

Președinte de onoare a fost C. Sa Păr. Prof. Dr. Grigorie T. Marcu.

Comitetul de conducere a fost ales după cum urmează:

Președinte: Eugeniu Muntean an IV; Vice-Președinte: Iancu Popa an. IV; Secretar: Alexandru Castriș an. II; Președintele Comisiei de verificare: Traian Isailă an IV; Bibliotecar: Alexandru Boncea an. III; Cassier: Gheorghe Mateescu an. III; Econom: Ioan Tudor an. II; Vice-bibliotecar: Gheorghe Cosma an. I și Agatador Glatcovski an. I; Vice-Econom: Beniamin Bassa an I; membrii în comisia literară: Teodor Gane an. III, Aurel Judele an. II și Ioan Anuța an. I.

Societatea a ținut în decursul anului 9 ședințe ordinare, 1 extraordinară și 1 festivă.

Ședința festivă a fost ținută în ziua de 30 Noemvrie 1944, în sala festivă a prefecturii, întru amintirea nemuritorului patron al societății, Mitropolitul Andrei Șaguna, în prezența unui numeros și distins public, în frunte cu I. P. S. Sa Dr. Nicolae Bălan Mitropolitul Ardealului, P. S. Episcop Dr. Vasile Stan, dl Dr. Ioan P. Papp, Primpreședintele Curții de Apel, dl Prof. Dr. Alexandru

Borza, Rectorul Universității Daciei Superioare, dl General de Divizie Băldescu Radu, Comandantul secund. al unei M. U., dl General de brigadă Lipovan Gheorghe, Prefectul jud. Sibiu, dl Dr. Sever Pop, Primarul Municipiului Sibiu, dl Dr. Gheorghe Preda, Vice-Președintele „Astrei”, dnii Prof. universitari Dr. Ioan Lupaș, Dr. Iuliu Hațegan, consilierii arhiepiscopoești, Rectorul și profesorii Academiei, numeroși profesori universitari și secundari, magistrați, medici, avocați și tineret școlar.

Programul ce s'a desfășurat a fost bine întocmit și executat cu mult simț. La încheiere ia cuvântul I. P. S. Mitropolit Dr. Nicolae Bălan, care anunță cu bucurie pentru acest an „Liturghia” cea mare a redobândirii întregului Ardeal.

Ședința festivă a păstrat un caracter religios, cu o nuanță de viu patriotism, reușind a câștiga din partea publicului încrederea deplină în viitorii păstori de mâine, iar din partea presei o largă publicitate.

Numărul membrilor a fost 10 onorari și 56 ordinari.

2. ACTIVITATEA SOCIETĂȚII ÎN SPECIAL

a) ACTIVITATEA LITERARĂ

În ședințele literare s'au prezentat în acest an societar 21 lucrări, care aparțin următorilor studenți:

Anul I. Beniamin Bassa: Moartea unei Stele, Sapho, Ocnași, Revenire (poezii).

Anul II. Alexandru Castrîș: „Idealul creștin în pedagogia lui Petalozzi”; „Cultura preoțimii de acum 200 de ani” a Păr. Prof. Dr. T. Bodoș (dare de seamă).

Anul III. Alexandru Boncea: „Lespedea care nu iartă”, „Spânzurați și Lacrimi” (nuvele); Varabil Jitaru: „Sugestii la regenerarea monahismului” (viața internă a mănăstirii); Apus de toamnă, Gânduri incolțite, Odihnă în Dumnezeu, Copilărie, Luna, Melancolie, Stânci bătrâne; Teodor Gane: „Rugăciunea lui Iisus”.

Anul IV. Eugeniu Muntean: „Creștinismul și problemele sociale”; Petric Avram: „Munca”, „Eroismul” (meditație).

Au declamat poezii: Anul IV, Iancu Popa: „Spovedanie” de I. V. Spiridon; Anul III, Teodor Gane: „Decebal către popor” de Gh. Coșbuc; Anul II, Rădulescu Constantin: „Filă din Acaftist”

de Zorica Lațcu; „Răa de plată” și „Calul dracului” de Gh. Coșbuc; „Biletul cu noroc” de Topârceanu; Anul I. Gh. Cosma: „Intoarcere în Ardeal” de Iustin Ilieșu; „Cămin rămas departe” de N. Crainic.

În cadrul ședințelor literare s'a executat muzică instrumentală de dl Nicolae Mitroi. Tot în același cadru a conferențiat Păr. Ioan Opreș despre „Funcțiunea convertivă a predicii”.

b) ACTIVITATEA ADMINISTRATIVĂ

Comitetul societății, sub conducerea C. S. Păr. Prof. Dr. Grigorie T. Marcu — președintele de onoare — și a dlui Eugen Muntean student an. IV, președintele activ al societății, a ținut 8 ședințe ordinare și 1 extraordinară în care s'a îngrijit de bunul mers al chestiunilor administrative, conform prevederilor statutare și regulamentare, rezolvându-le cu cea mai mare precauție și într'un mod cât se poate mai exact.

c) ACTIVITATEA MUZICALĂ

Corul studenților teologi, condus cu îngrijire de C. S. Păr. profesor Gheorghe Șoima, a încadrat programul ședinței festive din 20 Nov. 1944 cu bucăți alese și bine reușite. S'au executat cu această ocazie următoarele bucăți:

„La mormântul Marelui Andrei” de D. Cunțan.

„Imn religios” de D. Bortnianski.

„Sfântă zi de libertate” de T. Popovici.

„Cu noi este Dumnezeu” de V. Oancea.

„Ardealul” de P. Gherman.

Același cor al studenților teologi a dat concursul „Organizației sindicale a funcționarilor dela Administrația Financiară” sub îngrijirea dlui Prof. Ilie Mîcu.

3. AVEREA SOCIETĂȚII

b) BIBLIOTECA

Biblioteca studentescă a societății a primit în anul acesta un număr important de cărți din partea:

P. C. Sale Păr. Prot. Stavr. Dr. Dumitru Stăniloae; Studii literale (de D. Popoviciu).

C. Sale Păr. Prof. Diacon Gr. T. Marcu și Redacției rev. „Revista Teologică”: 228 opuri în 312 volume.

P. C. Sale Păr. Dr. Sebastian Stanca: 154 opuri în 165 volume.

C. Sale Păr. Prof. Diacon N. Mladin: 5 opuri.

P. C. Sale Păr. Prof. Simeon Radu: 2 opuri.

P. C. Sale Protos. Varahiil Jitaru: 4 opuri.

I. Vătășanu: 1 op în 2 volume.

Prea Ven. Cons. Arhiepiscopesc Siblu: 34 opuri în 35 volume.

Arhimandrit Dr. Eusebiu Roșca (+): 520 opuri în 680 vol.

S'au cumpărat din fondurile societății: 45 opuri în 50 vol.

Astfel că din donații biblioteca a primit: 999 opuri în 126 volume.

Prin donația testamentară a fostului rector Arhim. Dr E. Roșca, a luat ființă grupa a IX-a cu dulap aparte din partea donatorului. Deasemenea a luat ființă grupa X-a muzicală, îmbogățindu-se astfel biblioteca cu încă două grupe.

Situația generală a bibliotecii la încheierea anului este:

Grupa	I Teologie	2063 opuri	2212 volume
"	II Literatură	1924 "	1977 "
"	III Istorie	812 "	882 "
"	IV Filosofie	517 "	549 "
"	V Știință	418 "	446 "
"	VI Anuare	100 "	155 "
"	VII Reviste	159 "	873 "
"	VIII Anale	220 "	231 "
"	IX Eus. Roșca	520 "	680 "
"	X Muzicală	26 "	30 "

In total . . 6759 opuri 8235 volume

În consecință, față de anul trecut 1943-44, biblioteca a crescut în decursul anului societar 1944-45 cu 1001 opuri în 1468 de volume.

b) ECONOMAT

În anul societar 1944/45 în sala Nr. 15 a cabinetului de radio a funcționat și sala de lectură. Cabinetul de radio și sala de lectură a mai funcționat și în sala de cursuri Nr. 20 timp de una lună și jumătate.

Radio-ul a funcționat zilnic, stând la dispoziția studenților și un număr de 35 de foi, reviste și ziare și anume:

a) Abonate: Curierul.

b) Gratuite: Ardealul, Avântul, Albina, Biserica și Școala, Biserica Bănățană, Dreptatea, Dumineca Ortodoxă, Foaia poporului, Foaia Diecezană, Grăiul Nou, Gazeta Sibiului, Glasul Dreptății, Glasul Bisericii, Lumina Satelor, Lumina Creștină, Marea noastră, Nădejdea, Natura, România liberă, Revista economică, Revista Teologică, Revista aeronautică, România militară, România nouă, Renașterea, Solia dreptății, Timpul, Telegraful Român, Ultima oră, Unirea poporului, Unirea, Vestul, Vlașca liberă, Voinea Banatului.

c) CASSA SOCIETĂȚII

S'a început anul societar 1944/45 cu sold rămas din anul precedent, în suma de lei 29.229 (două zeci și nouă de mii două sute două zeci și nouă) iar bilanțul încheiat la sfârșitul anului societar se prezenta astfel:

Intrate în anul societar 1944/45	Lei 80.416
Eșite în anul societar 1944/45	Lei 46.470
<u>Sold la 31-V-1945</u>	<u>Lei 33.470</u>

din care:

Depuneri la Banca „Albina” cu libelele Nr. 728 și Nr. 38.487, 22.775 Lei.

Numerar în cassă 11.201 Lei.

MULȚĂMITĂ PUBLICĂ

Societatea de lectură „Andrei Șaguna” a studenților dela Academia Teologică „Andreiană” din Sibiu, la sfârșitul acestui an societar, își exprimă profunda sa mulțumire și recunoștință I. P. Sf. Mitropolit Dr. Nicolae Bălan pentru caldă și părinteasca dragoste și înaltă oblăduire ce a acordat Societății și membrilor ei, Prea Cucernicului Prot. Stavrofor Dr. Dumitru Stăniloae, Rectorul Academiei, pentru părinteasca supraveghere și grija ce a purtat-o, acordând tot sprijinul moral și material societății și membrilor ei, Onoratului corp profesoral pentru interesul viu ce a purtat în acest an societar, C. Păr. Prof. Dr.

Grigorie T. Marcu, pentru bunăvoința ce a arătat-o și în acest an, primind ostenitoarea sarcină de-a fi președinte de onoare al societății, C. Păr. Prof. Nicolae Mladin pentru dragostea cu care a luat parte la toate manifestările studenților, acordându-le sfaturi ori când s'a simțit nevoie.

De asemenea societatea exprimă cele mai alese mulțumiri tuturor celor ce au contribuit la sporirea bibliotecii, prin donațiuni de cărți și daruri în bani, precum și On. redacții, care au dat largă înțelegere scopului urmărit de societatea noastră prin trimiterea gratuită a revistelor, folioarelor și ziarelor ce redactează.

Societatea ține să mulțumească tuturor studenților cari prin munca lor au contribuit la prezentarea de lucrări, poezii, recenzii, etc. oferind prin aceasta posibilități de activare a societății, precum și tuturor membrilor pentru activitatea depusă în sprijinul ei.

Sibiu, la 2 Iunie 1945,

Președinte activ
EUGENIU MUNTEANU
student anul IV

Secretar
ALEXANDRU CASTRIȘ
student anul II

Cuprinsul

	Pagina
1. Facerea (comentar)	5
2. Originea și răspândirea sectarismului	257
3. Date școlare	301

Biblioteca Mitropolitană Sibiu

